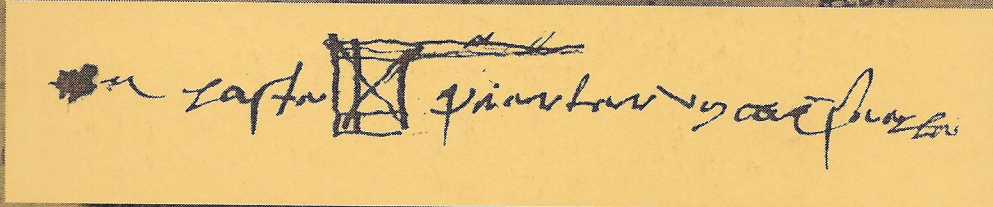
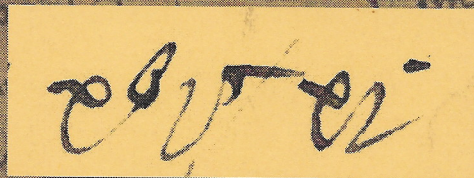
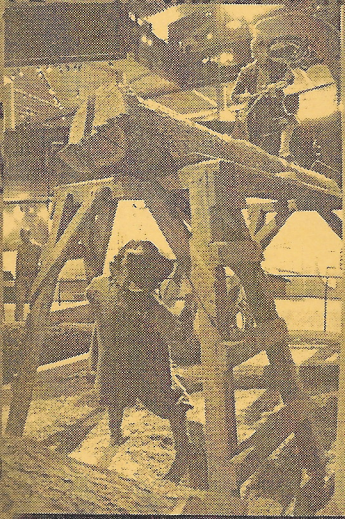

Sappig

Stadsarchief Poperinge

COLOFON

Bestuursleden van De Vrienden van het Poperings Archief vzw en redactie zijn:

Email: vpa.sappig@gmail.com
Website: <http://arch-poperinge.be/>
Blog: <http://blog.seniorennet.be/vpa/>

Ere-voorzitter: Germain Schoonaert (†)

Voorzitter: Paul Johan Desegher,
Vlamertingseweg 8,
8970 Poperinge (Reningelst)
paul.johan.desegher@telenet.be

Penningmeester &
Ondervoorzitter: Martin Samyn,
Galgestraat 17,
8978 Abele Poperinge
martin.samyn@telenet.be

Secretaris: Wouter Moyaert
Abelestationsstraat 64
8978 Abele Poperinge

Stadsarchivaris: Tijs Goethals,
Stadsarchief Poperinge,
Veurnestraat 69
8970 Poperinge
tijs.goethals@poperinge.be

Bestuursleden: Jean Boidin
Philippe Caeyseele
Jacques Destailleur
Wouter Moyaert
Ivan Top
Henri Vandenberghe
Pascal Vermeersch
Paul Vermeersch

Verantwoordelijke uitgever:
Paul Johan Desegher, Vlamertingseweg 8,
8970 Poperinge (Reningelst)

Vormgeving en Layout: Jean Boidin

Druk: Kopie Sneldruk Deleye bvba. Ieper

Niets uit deze uitgave mag veele-
voudigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk,
fotocopie, microfilm of op welke
wijze dan ook zonder voorafgaande
schriftelijke toestemming van de
uitgever.

INHOUD

IN DIT NUMMER:

- * **Cayseele clan:**
zo hebben wij het gedaan.
Vandenberghe Henri Pag. 45
- * **Cijfers**
Vandenberghe Henri Pag. 71
- * **Borghelijcke wacht**
Desegher Paul-Johan Pag. 75
- * **Bosbeheer van weleer**
Desegher Paul-Johan Pag. 83
- * **Schuppenier**
Vandenberghe Henri Pag. 88

Veel lees- en vorsingsgenot.

Graag vestigen wij uw aandacht op onze

VPA-website: <http://arch-poperinge.be/>

Enkele figuren uit de Carzeele clan

Henri VANDENBERGHE

Het is niet de bedoeling om hier opnieuw de gehele stamboom¹ te publiceren. Met deze sprokkels willen we aangeven wat er naast de naakte data allemaal te vinden is in de rijke schatkamers van ons stadsarchief en hoe de onderlegde collega zijn verhaal kan aankleden, blinde vlekken uitklaren en eventueel volksaard en of couleur locale concrete gestalte geven. *T'ijds* is gebroken. Met in ons achterhoofd de prima lezing van onze stadsarchivaris als academisch fundament is het voor de genealoog in het Poperingse Archief *wel vaeren ende scoon leven*.

Gebruikte afkortingen en mogelijke bronnen:

AA	Andere archieven, Rijksarchieven (o.a. Weeskamer van Kortrijk), Archives départementales (Lille).
C&U.	Costumen ende usantieën van de ceure ende stede van Poperinge
CJ	Familietijdschrift <i>Carzeele</i>
CR	Croonestucken
D	Deelloten
E	Erfenisregelingen
G P	Gemeene passeringen
K	Keurbroeders of Poortersboeken
L	Literatuur: bv. Poorters van Poperinge (Ceurbroeders en -zusters), Kroniek van Groot Poperinge, enz.
L-B	Land- en bedrijfboeken, pre-kadaster
L W	Losse Weezerie
O.	Ommestellingen
P&M	Peter en meterschap
Par	Parochie registers
Pro	Processen
R G	Rekeningen Gasthuis
R OLV	Rekeningen Onze Lieve Vrouwekerk
R St.	Stadsrekeningen
S W	Subalterne Wetten
W	Weezerie

We beginnen met de oudste stamvader van de Poperingse clan:

Joos CAEYSEELE

Beroep

Joos², of Judocus is de oudste stamvader³, die we in Poperinge aantreffen.

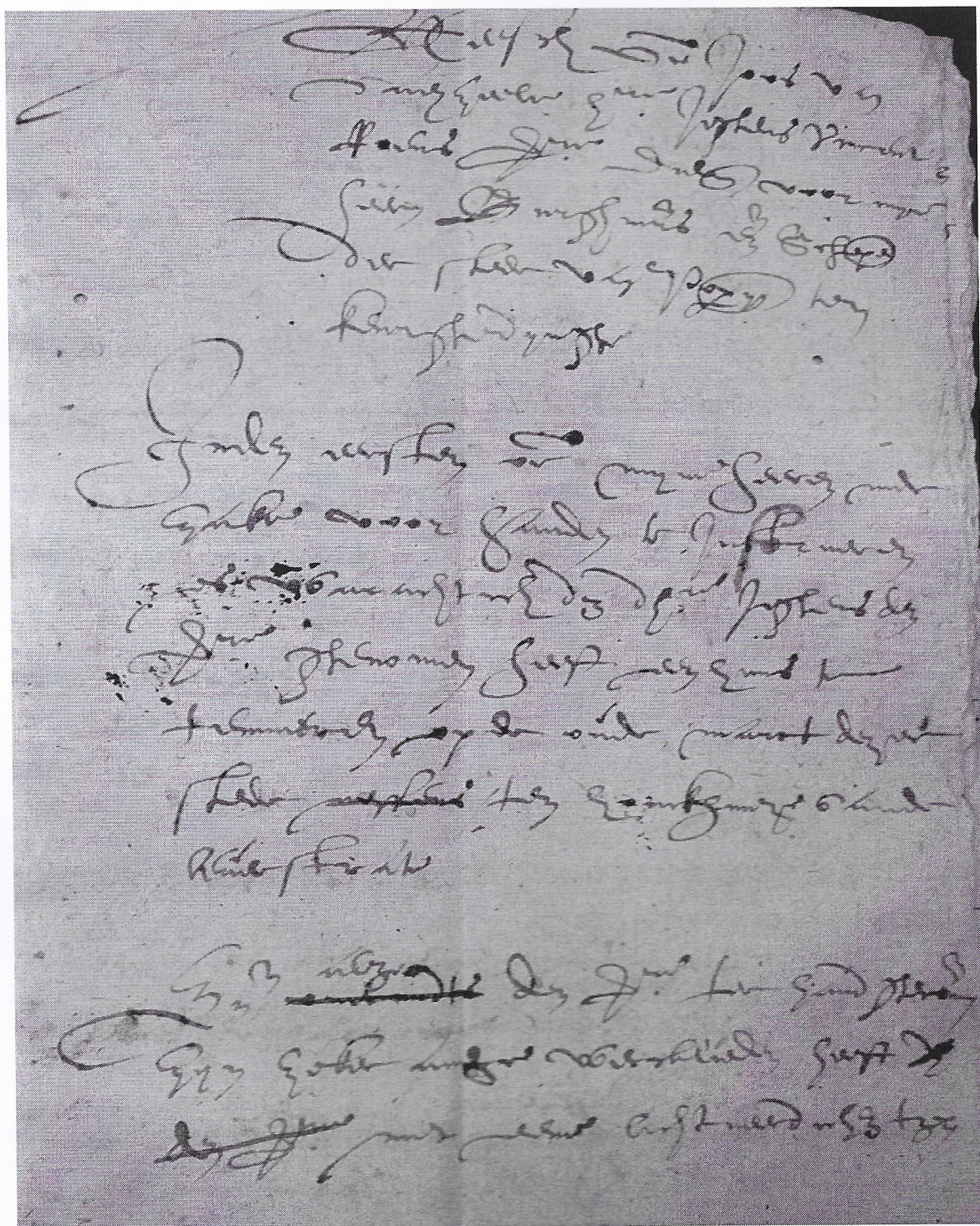
1 Carzeele Journaal (CJ) bestaat dit jaar 39 jaar. Het zou dus een oeverloze nestvervuiling zijn om opnieuw al die gegevens te spuien. We geven ook mee dat CARZEELE verwijst naar het oorspronkelijk leen *Caerseele* in Waregem onder het Oudenaardse. De schrijfwijze van de naam is veelvormig: VAN CAYSEELE, kan aan mekaar, kan CAEYSEELE, CA(R)SEELE, VAN DE CAYSEELE zijn.... We nemen de schrijfwijze uit de akte waar we naar verwijzen. Het kan dus dat je dezelfde persoon in een andere akte op een andere manier geschreven vindt, ook in hetzelfde jaar. De ene griffier of klerk was nauwkeuriger dan de andere.

2 Let op Joes is niet *Judocus*, maar *Joannes*, Joos is Judocus. Judocus vinden we enkel als vader terug in de parochieregisters, voor alle andere gegevens moeten we sprokkelen in de genoemde bronnen.

3 Henri VANDENBERGHE: *Ter gelegenheid van een familiebijeenkomst (Van Cayzeele)*, Aan de Schreve IV 27-32.

Hij was *timmerman*⁴.

Dat weten we omdat we documenten vinden waarin hij een proces aangaat voor de schade die hij leed omdat hij een beloofd bouwwerk niet mocht uitvoeren⁵.

- 4 De huizen werden in de zeventiende eeuw allemaal *getimmerd*. Joos reageert in het proces omdat hij hout zaagde voor de constructie, hij was dus ook letterlijk *timmerman*. Al kunnen we hier wellicht veronderstellen dat hij ook de bouwer, toenmalige *metser* was van het geheel. Alles hangt af van hoe dat gebouw werd opgetrokken. Het gebouw waar het over ging stond op de hoek van de *Leverstraat* (eerste deel huidige Veurnestraat) en de Grote Markt, en behoorde aan Vincent ROENS. We kunnen vermoeden dat het geen klein huis was.
- 5 Het proces duurt van 22/11/1608 tot 13 januari 1610 (tot aan de sextuplicque); uitvoerig besproken in CJ XXV, p 2-33. SAP 322, 435.

Hij had ondertussen ander werk geweigerd en had zich de gehele winter voorbereid. Hij is ook de *stielman* die volgens de rekeningen van het gasthuis en de Onze Lieve Vrouwekerk werkt aan het houtwerk en de zoldering (R G.)⁶ (R OLV)⁷. Hij was de aannemer voor relatief grotere werken. Wanneer hij rond 1606 in het gasthuis zijn opdracht vervult dan staat genoteerd dat hij de zolder boven de refter, *de berden en de solderboom* geschaafd heeft en een *steegher* (trap) en twee deuren om boven de keuken en de refter te geraken. Joos was niet de gewone klusjesman. De planken voor de kraampjes werden gezaagd door *twee zaeghers*⁸, vermeld zonder naam.

Met deze samenvatting zie je dat er meer dan data uit *parochieregisters* (Par) in een stamboom kunnen staan. We vermelden hierin al *processen* (Pro), *rekeningen Onze Lieve Vrouwe kerk* (R OLV), *rekening gasthuis*⁹ (R G).

We moeten ook vertellen dat er externe wetenschap mee gemoeid is, nl. de geschiedenis van de architectuur en de sociale en maatschappelijke geschiedenis (beroepen). En ere wie ere toekomt, er bestaan zoals je kon lezen ook publicaties, niet in het minst van onze VPA (CR).

In de stadsrekeningen zien we dat een zekere Joos VANCAYSEELE wit brood levert aan de soldaten van Prince THOMAS¹⁰.

Joos huwde met Ludovica X, overleden in Poperinge (Par SJ) op 14 oktober 1622¹¹. Ze sterft als Ludovica CAEYSEELE. De gendergevoeligheid van onze voorouders, hier specifiek van de clerus, was primitief. Ludovica gaat door als een CAEYSEELE¹². Dit fenomeen maakt het vaak wat ingewikkeld. Zo kan het dat de zoeker pas later de familienaam van de moeder ontdekt bij een van de volgende kinderen. Opletten dus als de vader eventueel hertrouwd is. Ook via peter en meter is hier niet te achterhalen hoe de familienaam van de vrouw van Joos luidde.

1453 14 oktober.
Godaan tuytvaert
van Luywyse Caeysele
(één 'e') via Joos Van Caeyseele
zalighe m.

6 E H. L. OPDEDRINCK, *Geschiedkundige Aantekeningen wegens OLV Gasthuis in Poperinge (1312-1904)*, 1906, p 77.

7 Henri VANDENBERGHE, *Rekeningen van de OLV-Kerk in Poperinge SAP 658*, 1988, p 14 o.a. Aan het *planckijet* in het *choor van de Heylighe Drievuldigheijt*. CJ XVII, p. 37 kopie.

8 E H. L. OPDEDRINCK, o.c. p. 73.

9 Gasthuisrekeningen 1606, SAP 658 en CJ IX, p. 32.

10 SAP 1c, p 48. Zie kopie op CJ XX, p 84.

11 Akte in kopie, CJ XXVII, p 19. Nederlandse akte *Desen 14de october is ghedaen tuytvaert van Luywyse Caeysele (één 'e') via Joos Van Caeyseele zalighe m.*

12 CJ IV, p 46 kopie.

Kinderen

Hij had meerdere kinderen. We weten dat er een zoon meewerkte in het bedrijf. Hij wordt, zonder dat hij bij naam genoemd wordt, vermeld in het bovengenoemde proces.

Gegevens rond de kinderen halen we uit een weesakte (D), bij de verdeling van de erfenis van één van Joos' dochters, nl. Jaeckemyne, die gehuwd was met Jan BOCHOUTTE¹³. In 1623 is er sprake van het achtste deel dat aan Jaeckemyne toekwam. In het gezin zijn twee kinderen. Aan het einde van de akte is het ook interessant om te lezen hoe het verder verloopt. Kinderen werden ontvoogd op de leeftijd van 25 jaar¹⁴, dat kunnen we lezen in *de ceure van de costuymen en usantieën* (C&U). We noteren hier dat Lauwrence BOCHOUTTE trouwt met Andries DE MERE en Catherijne *bij competente elde* is gesteld in 1641. Als ze dan 25 jaar komt dan was ze vijf/zes jaar bij het opmaken van de akte.

Aangezien de parochieregisters niet alle kinderen noemen die er volgens die achtsten hierboven zijn verondersteld, bestaat de mogelijkheid dat er naast Maria¹⁵ (D), Gaspar (O), Joannes, Daniël, Judoca en Judoca, nog kinderen geboren zijn in Sint-Bertinus maar die we niet terugvinden in de parochieregisters. Ook het huwelijk van Joos met Ludovica staat niet in het register van Sint-Bertinus. Dat heeft twee voor de hand liggende verklaringen: de parochieregisters beginnen pas echt in 1595, het is dus heel goed mogelijk dat er voordien nog geboorten waren. We kunnen hier ook uit afleiden dat Joos dan al enkele jaren ouder kan zijn. De parochieregisters van Onze Lieve Vrouw en Sint-Jan geven ook geen bewijs dat ze voor die datum misschien in een andere parochie woonden. De registers beginnen daar pas later. We vinden ook geen sporen in de ommestellingen (O).

We hebben wel eens gedacht dat Joos misschien overleden is iets na 1611. Hij zou nog bij de geboorte van Antonynke, kind van Jacobus (de zoon van Joos¹⁶) geweest zijn als peter. In 1622 overlijdt Ludovica zijn vrouw, als weduwe, Joos is dus gestorven vóór die datum. Hiermee hebben we nog een minieme aanwijzing dat hij wellicht ouder was dan gedacht bij de geboorte van zijn eerste kinderen.

Maar de veronderstelling dat Joos na 1611 nog leefde omdat hij bij die geboorte *zou* geweest zijn is niet genoeg om te stellen dat hij na 1611 nog leefde. Er is nl. een Judocus geboren bij Joos en Ludovica in 1602. Die Judocus was dan 20 jaar en *kan* dan als grootvader of als oom (P&M) van het kind opgetreden zijn. Afleidingen uit peter- en meterschap moeten convergerend bewezen worden voor ze zeker zijn. Hier hebben we geen uitsluitsel.

Wat we wel zeker weten is dat hij nog leefde in 1606 omdat hij dan *timmerde* in het gasthuis. Trouwens, het bovengenoemde proces met Vincent ROENS duurde tot 1611.

In 1611 noteren we ook de pogingen van Vincent ROENS om Jooris QUETSTROY geldelijk te ondersteunen om pachter van accijnzen te worden ten nadele van ene Joos VAN CAEYZEELE (S W)¹⁷. Welke Joos was dat?

Daaruit moeten we besluiten dat we niet weten of de oom of de opa peter was bij de geboorte van kleinkind Antonynke.

13 Afbeelding zie CJ X, p 23

14 C&U rond de testamenten en erfenissen kan je uitgeschreven vinden in *Register van de weezerie 321*, Henri VANDENBERGHE, Westhoek en Carzeele Journaal, 1982.

15 Maiken was gehuwd met Jacob VANDAELE, zie CJ XIII, p 9 waar vier kinderen genoemd worden in de verdeling (1611). Jacob wordt ook genoemd in de ommestellingen in de buurt Ieperstraat - Mesenstraat. Joos is voogd op 29 april 1611. Hier is het Joos en niet een van zijn kinderen. SAP 321, 252.

16 We geven niet de reeks met de kinderen van Joos vermeld in de parochieregisters omdat die zeer goed na te gaan zijn in de publicatie van de Croonestucken (CR XI en XII). In CJ XIII, p 7 zijn de kopieën van de aktes afgebeeld.

17 CJ XXI, p 28-31, SAP 435.

Bij die notities aan het einde van de XVI^{de} en begin XVII^{de} eeuw moet men vaker geholpen worden door deelloten (D), peter en meterschap (P&M) en/of erfenisregelingen of -disputen (Pro of E). Maar de voorzichtigheid is de moeder van de ... genealogie.

Het achtste *deel* uit de erfenisregeling voornoemd kan ons op weg zetten om er enkele mogelijke broers of zussen bij te nemen. Maar we missen vaak sterfdata. Wie viel er uit voor de erfenisregeling? En anderzijds weten we ook niet of de kandidaat broer of zus niet afstamt van een (familie)naamgenoot.

We hebben enkele aanduidingen om ook het koppel **Petrus**, x Perone (BOONE)¹⁸ als kind te registreren. Petrus is voogd bij de kinderen van Jacomena (Jacquemynke) gehuwd met Jan BOCHOUTTE. Hij heeft zelf kinderen in de twintiger jaren in Poperinge. Werkt hij als zoon op het bedrijf naar wie in het proces wordt verwezen? Is ook hij timmerman, opgeleid bij zijn vader? Is de aantijging van Vincent ROENS¹⁹ aan het adres van Joos en zijn zoon Petrus?

Hij moet toen rond de twintig jaar zijn als hij in aanmerking komt als kind van Joos voor 1589 geboren in Poperinge.

Een ander *mogelijks* kind dat niet in de doopregisters staat is **Jacobus**. We hebben iets meer zekerheid dat hij er bijhoort. Dat de doopregisters niet vroeger beginnen is geen zeldzaamheid. De verplichting, door het concilie van Trente opgelegd, is niet onmiddellijk overal ingegaan. En er is nog een andere reden die hier kan meegespeeld hebben. We noteerden in CJ X dat er ook naamgenoten te vinden zijn in de lijsten van de protestanten. Onder andere in het jaarboek van 's-Gravenhage²⁰ is een naamgenoot vermeld. Hij kan zijn kinderen hebben laten dopen, omwille van het werk dat hij in de kerk van Onze Lieve Vrouw mocht doen of precies om er het werk te mogen doen. Alhoewel ze dan wellicht toch allemaal in aanmerking zouden gekomen zijn.

Een sterker bewijs van de betrokkenheid is het feit dat de peter van zijn eerste kind Judocus VAN CAYSEELE is. Daniël²¹ en Jacoba²² treden aan bij de volgende kinderen. Ludovica CAEYSEELE, de grootmoeder, is ook meter van van het tweede kind, Mayke, en achteraf blijkt dat de volgorde is gerespecteerd en het eerste kind, Antonynke, *bijna zeker*, in genealogische termen *dus niet zeker*, opa als peter had op 08 februari 1611²³.

De ingewikkelde redenering is belangrijk. Het wel of niet aannemen of Jacobus ook bij de kinderen van Judocus x Ludovica hoort is een belangrijke beslissing omdat alle naamgenoten in het Poperingse en vele andere via Jacobus bij Judocus of Joos horen. We geraken via P&M iets verder dan met de registers.

18 Huwelijk voor 1625.

19 *Ignomineux ende derelick*, schandelijk en beneden peil *ghetracteerd* door Vincent ROENS cf. o.c. CJ XX, p 12 omdat ze probeerden gelijk te halen bij de bouw van het huis op de markt. De zagers hadden het hout klaar gemaakt en zijn zoon ging mee om het werk aan te vangen, toen ze weggestuurd werden.

20 CJ VI, 29-30 *Jaarboek van het centraal Bureau van de genealogie XII*, p. 44. Een genaamde Pieter VAN KAYSEEL vergezelt of werd vergezeld naar Leiden. o.a. door de genaamde BOLLAERT 9 april 1592, en dezelfde of een andere Pieter vergezelt of wordt vergezeld door Barthelomeus VAN GELO en Marcus BOLLAERT, *zijn cousijn* (van wie?) 2 april 1594.

21 Op 2 november 1618 is Daniël peter bij het kind van Jacobus en Francisca (P&M) Par SB XXII.

22 Op 20 maart 1622, iets voor het overlijden van oma, is Jacomena meter bij Jacobus' kind Judocus (P&M Par SB XXII).

23 P&M PR SB XXII.

Woning

Afgeleid uit de bovengenoemde akte van de verdeling bij de dood van Jackemyne, gehuwd met BOCHOUTTE, kunnen we stellen dat het gezin Joos x Ludovica woonde op *Sint Janscruyce, ten westen aan de Ieperstraat*²⁴. Het wordt in de ommestellingen ook genoemd op de Ieperstraat, Mesenstraat tot 1615. De laatste jaren is dat alleen de weduwe. In 1608 wordt hij vermeld op de Ieperdamcouter²⁵ (O).

Voor de techniek van convergerende getuigenissen is het heel belangrijk de genealoog op het hart te drukken dat men alle naamgenoten moet registreren om hogerop te geraken. Hier distilleerden we heel wat uit een erfenisakte van een schoonzoon van de stamvader! (E)

Wat er aan vooraf ging

In VAN HILLE Ph. (L), *Poorterboek van Poperinge 1568-1796. Magistraat van Poperinge 1568-1793*, Familia et Patria, Handzame 1969, p 223 vinden we Hendrick, zoon van Pieter VANCAEYZEELE gemeld en zwoer keure op 25 juli 1571²⁶ (K).

De verbinding met de oudste gegevens in Poperinge hebben we niet gevonden. Pieter is wel een voornaam die ook onder de oudste naamgenoten van Poperinge voorkomt. De gegevens verwijzen naar Niepkerke (Nieppe) in Frans Vlaanderen.

Bij deze oudere gegevens zou er een link kunnen zijn met een bastaard²⁷ uit de oudere gegevens in Waregem onder het Oudenaardse. In dat geval kan er opgeklommen worden tot de decima Casale, de tiende onder Doornik van de XIIIde eeuw²⁸. (L) In 1523 is er trouwens een clementieverzoek van een zekere Chaerle aan Keizer Karel ²⁹ terug te vinden in het archief in Rijsel. De man was ondergedoken in de bossen (Helleketelbos). Deze laatste veronderstelling is voor de westhoekvertellers.

Vervolg

Aan de bouwperikelen is een vervolg gekomen dat heel expliciet de maatschappelijke context (we kunnen ook schrijven: de *maatschappelijke continuïteit*) illustreert. Joos is wellicht bankroet en moest zoeken naar een andere job. Hij waagt zijn kans in de *subalterne wetten*³⁰ (S. W.). Hij (of zijn zoon) probeert het als pachter van accijnzen. Deze job bestond erin voor een bepaald bedrag de accijnzen op te halen. Je kunt het verhaal lezen in CJ XXI³¹. Hij dient zijn aanvraag in. Hij moet uiteraard een borg aanbrengen. En het valt voor de aandachtige lezer op: hij kan de som die moet neergeteld worden niet opbrengen en Joos QUETSTROY - we noemden de man, of een

24 Akte 6 februari 1623 CJ X, p 22, zie kopie

25 1608 Ieperdamcouter, zie *Ommestellingen*, H. VANDENBERGHE. De historicus die er zich toe geroepen voelt kan dit even uitpluizen. De Ieperdamcouter is wellicht de huidige Guido Gezellestraat, vroeger Schaalstraat en liep dan verder via de huidige Komstraat. Het beestemarktstraatje is pas later vermeld en het keukenmarktstraatje is ook voor 1620 niet vermeld in de ommestellingen. De naam Goudenhoofdstraat is o.i. in die periode wellicht nog niet gebruikt. Deze theorie gaat uit van het feit dat de naamgeving verwijst naar de *couter*.

26 SAP 463/2 39°.

27 We leiden dit af uit de Weeskamer van het Kortrijks Archief, Sint Baafs Vijve XLVI, 1v^o van 7 oktober 1558 waar Hannekin fs. Karele *van lappen bedde* het negende deel heeft bij de dood van haar vader. CJ XV, 97. Lappen bedde = bastaard?

28 1240.

29 CJ X, p 4-10.

30 Subalterne wetten worden gevolgd in SAP 435 Register 1609 - 1633, SAP 436 Register 1634 - 1662, Register zonder kapt, SAP 437 Register 1663 - 1685, SAP 438 Register 1663 - 1793, SAP 439 Register 1682 - 1727, SAP 440 Register 1727 - 1793 en SAP 441 Bundel 1650 - 1791. Hier gaat het om hogere en lagere ambten in stadsverband. De pachter accijnzen was een job met verschillende rangen: azijn, cleen- en groot bier, *inlandsche en uitlandsche brandewijn (seysere meykens ende clarette, kruidenwijn, ... ghezoden en ghebranden wyn)*. Bij de kleinere rangen waren ook de *procureuren van de akkerschade en de warandeerder bv. van de vulambacht*.

31 CJ XXI, p. 28-32.

naamgenoot, reeds in een proces met Jerome DELBAERE³² - wordt de som voorgeschoten door Vincent ROENS. Uiteindelijk wordt hij toch de pachter van accijnzen, zijn borg wordt neergeteld door Adriaen NIJDS.

De arbeidspiste, *pachter van accijnzen*, die hij (of zijn zoon) daar aanvangt zal geruime tijd floreren in de familie. Er worden verder meer naamgenoten aangetroffen in deze job. Misschien had zijn oom Jacob VAN DAELE een lange arm³³. Die Jacob was *warandeerder van de smalle lijsten ter perse ende rauwe presse*³⁴.

Joos' zoon Jacques zal *allicht* vader Joos opvolgen in de functie van pachter van accijnzen.

Jacques VAN CAYSEELE

De voorgaande alinea was een poging hem te traceren als mogelijke zoon van Joos.

Als hij in aanmerking komt als zijn zoon dan moet hij geboren zijn voor 1589.

Wanneer hij tegen de vijftig wordt dan zien we dat hij misschien de herbergier was waarvan we meer terugvinden. Jacques VAN CAIJSEELE³⁵ had ruzie met de baljuw *van ambtswege* over ½ ton bier, waar hij de gebruikelijke accijnzen niet had voor betaald. Hij procedeert met advocaat HOUCKE, maar verliest en betaalt de boete. De problemen zijn niet onmiddellijk bijgelegd. Op 28/9/1635 komt die ½ tonne³⁶ nog eens ter sprake. De brouwer, VAN DE WYNCKELE jr., moet zijn deel ook ophoesten. De baljuw eist 37 ponden + 6 ponden. Jacques is op dat moment waard in Wittenhuuse³⁷. Er treden meerdere vaak genoemde verdedigers op o.a. CODTS op 23 april 1636. De genaamde VANDE WYNCKEL wordt uiteindelijk veroordeeld op 8 mei 1636. Blijkbaar was hij als zijn vader ook *timmerman*. We wijzen hier op het handteken (de winkelhaak) dat hij plaatste en dat we afdrukten in SAPpig³⁸ (27 juni 1627). Op dat moment is hij betaald door Pieter HAESEBAERT voor zes dagen werk met twee man aan de schuur en dat bracht hem 18 p.p. op. Is hij dat slechts geweest in de beginjaren en heeft hij zich later verrijkt als cafébaas? Of was hij de beide: *timmerman én cafébaas*? Hij verkocht in elk geval ook specerijen aan de stad (R. St. 1635-36)³⁹.

Op 8 maart 1637 wordt Pierre VERMEERSCH beboet omdat hij gedronken heeft tegen de statuten bij Jacob VAN CAYSEELE

32 SAPpig, sept. 2010, Henri VANDENBERGHE, *Personalia*, p 55.

33 CJ XIII 6-9.

34 Warandeerder = controleur; *smalle lijsten en rauwe presse*: Een lijst is de zelfkant aan een stuk laken of wollen stof. Voorheen - en ook dan nog - waren er van overheidswege bepaalde *lijsten* voor bepaalde soorten laken voorgeschreven. De stoffen zelf werden zo met de benamingen van de karakteristieke *lijsten* aangeduid. De placcaeten schreven voor hoe breed het laken moest zijn tussen de lijsten, *Groot Placaatb.* 1, 781 (a^o. 1616). Een laken met brede lijsten moest boven de 28 draden zijn. *Keuren op de Leidsche Lakendrapperie* 21. De rauwe pertse is volgens het WNT: naam voor het college dat de lakens keurt. *Wort oock vernieut ofte ghecontinueert, als vooren, een tweede collegie van draperie, gheseyt de Rauwe Pertse, ghemaect van drie presidenten ende elf andere ghe-eede, die kennen in tfaict van weverie, onbestelde lakenen, en dat danof dependeert, Costumen van Belle* 1, 32.

35 SAP 251, 144 (10 september 1635).

36 SAP 251, 150.

37 Waar dit café gevestigd was proberen we verder uit te zoeken: te oordelen naar de opeenvolging van de notities in de ommestellingen (1611) lag het waarschijnlijk rond de Casselstraat of Noordstraat. SAP 251, 150, alhoewel we misschien moeten rekening houden met meerdere woonplaatsen.

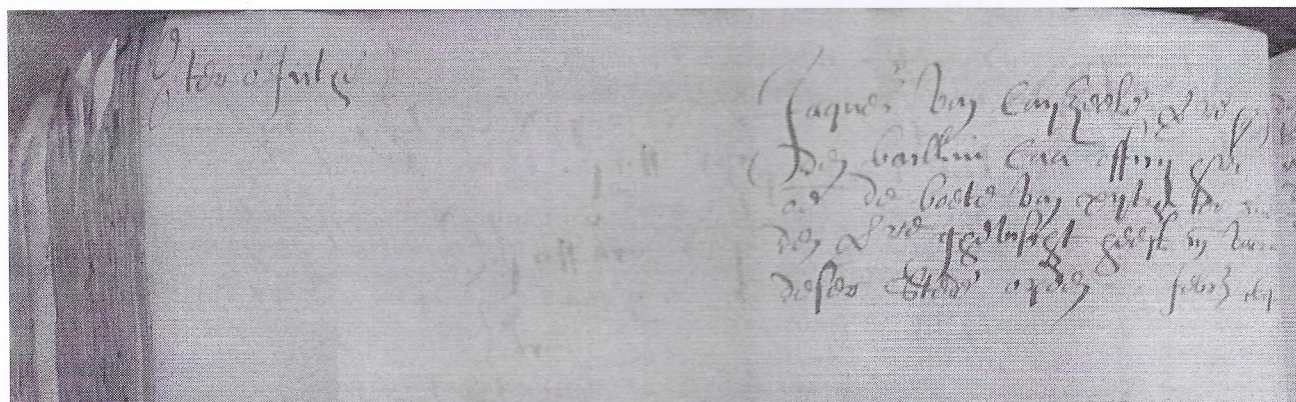
38 SAPpig VI, 2009, 1, p. 40. CJ XXIX, p. 6. Jacques wordt hier KAEISEELE. Dit briefje werd gevonden in de erfenisregeling van de familie PLAETEVOET.

39 SAP 17.

17de Jacques van Cayseele heeft met andere
 Cayseele betaalt de penning van vissen gheschiet
 sulc dat van vissen gheschiet is geweest
 gheschiedt heeft ander betaalt van ghe wasscheking
 twee simelien 1ste dagge sulc dat voer de penning
 van afgien ponden gheschiedt sulc nogg thormat
 van de vissen bij vissen 1ste dagge sulc adien
 1ste de vissen van vissen 1ste dagge
 van gheschiedt sulc gheschiedt
 Jacques van Cayseele

1045N

Het is altijd leuk om ook eens een proces te vinden dat niet over de *accijnzen*, de *oorlogsschade*, *leningen*, *achter de clocke in de herberg*, *werken en/of drinken gedurende de heylighe diensten* of *gevechten met loopende bloed en/of iniurieën* gaat. In februari 1641 wordt Jacques VAN CAYZEELE veroordeeld omdat hij heeft gevist⁴⁰ in de vaart en hij betaalt er 12 p. p.

Toch had het grootste deel van zijn leven te maken met bier. In de Rolle van de camer (1650)⁴¹ is er een proces tegen Christiaan FLOORSEUNE over de levering van bier.

In oorlogstijd heeft dat zijn eigen *faits divers*. Jacob VAN CAYSEELE en Jan VAN DE ZANDE⁴² komen voor de rechter. (P) Jacques zou twee tonnen bier moeten betalen aan Jan zv. Michiel VAN DE ZANDE. Dit zou hem 35 ponden kosten. Hij wil niet betalen want de tonnen zijn verloren gelopen ... lees door de soldaten leeg gedronken.

40 SAP 251, 239v°.

41 SAP 277, p. 16.

42 SAP128A, 54; 66. CJ XXIV ontleding van het proces.

De getuigen zijn Pieter DU PUIS en Christiaan BEUN. Er waren toen inderdaad Franse soldaten in de stad en kort daarna de soldaten van Baron DE LANNOY.

In een ander document getuigt de dienaar van de gilde: Pieter DU PUYS, 49 jaar, dat er werkelijk sprake was van Franse soldaten in het jaar 1645 en dat er zeker sprake is geweest van het weigeren van vijf tonnen bier door Jacques CAYSEELE omdat hij bang was ze alle vijf te moeten tappen. Toen heeft hij, omdat hij ze niet moest betalen als ze zouden getapt worden door die soldaten, toch die tonnen laten plaatsen.

Christiaan BEUN beweert dat VAN DE ZANDE, Jacques en zijn huisvrouw erbij waren toen er duidelijk gezegd werd dat er twee tonnen en half zijn getapt. Waarom zouden die niet moeten betaald worden. Hij heeft die (door de soldaten) leeggedronken tonnen naar de paters recoletten gebracht. Volgens de overeenkomst - zo *persisteert* Jacques - moesten die niet betaald worden.

Christiaan BEUN, 29 jaar, bevestigt dat hij drie tonnen naar de paters voerde (handtekening).

Kinderen van Jacques

Twee kinderen zijn vrij belangrijk omdat ze de gehele tot nog toe bekende stam dragen, een stam die we vrij volledig kunnen reconstrueren: Petrus en Jacobus.

Bij de dood van Jacobus' vrouw Antonia COEMELCK⁴³ zijn er zeven kinderen: Joosken, Antonijnken, Mayken, Franchynken, Petronelleken, Cathelijnnen en Jacquemyngen.

Twee in de erfenisregeling niet genoemde kinderen zijn precies de jongens die de naam verder hebben gedragen: Petrus (°20/01/1614, Poperinge Par SB) en Jacobus (°20/06/1616, Poperinge Par SB), respectievelijk 15 en 13 jaar op het ogenblik van de akte⁴⁴.

Jacques was o.a. gehuwd met Antonyngen COEMELCK, geboren in Poperinge op 23/02/1592 (Par SB) en daar gestorven op 17/04/1628⁴⁵ (Par OLV).

Bij het overlijden van Antonia zijn er zeven delen en de helft van het huis *timmeraige ende edificien* aan de zuidzijde van de Casselstraat⁴⁶, op de grond van Andries REBAUT, een persoon die we ook in de Subalterne wetten tegenkomen als pachter van de *ghebrande wijn*.

We vinden de sterfakte van Jacobus als *sexagenarius*⁴⁷, genoteerd 1/04/1657, maar dat is een probleem. Als hij einde XVI^{de} eeuw geboren is dan is dat mogelijk, maar als hij in het voorlaatste decennium het levenslicht zag dan hebben we een probleem want dan moet hij tegen de zeventig en niet zestig zijn. Wil men met *sexagenarius* zeggen zeventiger? Dat kan dan evengoed 79 jaar zijn. Maar voorzichtigheid is geboden⁴⁸.

Wat ons wel goed uitkomt is dat hij volgens de sterfakte, waar niet genoeg gegevens op staan, *hospes*, cafébaas is. Toch moeten we altijd twijfel inbouwen: er waren meerdere tavernen, drankhuizen of herbergen ... en er waren naamgenoten genoeg die als waard hun kost verdienden.

We hebben echter een traject dat op zijn levensloop geschreven *kan* zijn.

43 Akte afgebeeld blz. 24, CJ X. Zij is de dochter van Mahieu, ontvanger van de ommestellingen voor de *Eeckhoek*.

44 CJ XIII, blz. 10 akte regeling erfenis 31 april 1629.

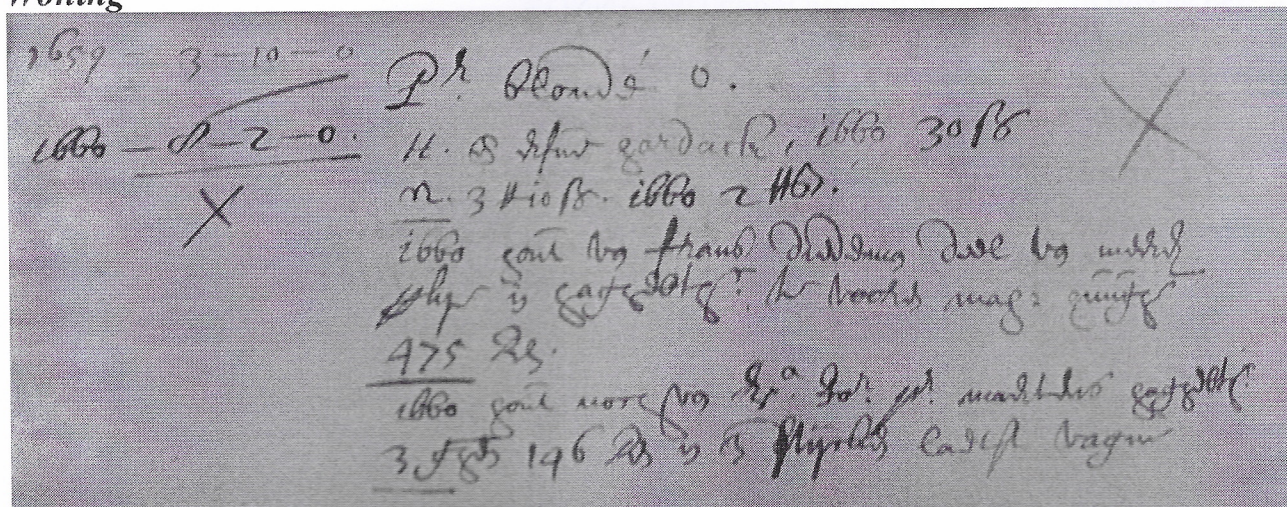
45 Hij is hertrouwd met Catherina COEVOET in Poperinge op 29 juli 1635 en daarna met Cornelia LANDTSHEERE, geboren in Westouter.

46 Bevestiging van de gegevens uit de ommestellingen, cf. infra voetnoot 47-48 en CJ X, 25 waar de akte van de regeling rond het overlijden van Anthonia COEMELCK is omgezet.

47 Boek XVI, 1° Par SB

48 We hebben een reden om ons vragen te stellen omtrent deze notitie. In de akte waar hij in de herberg Sint-Omaars woont en de man van de wet iemand in zijn huis arresteert staat duidelijk dat hij 73 jaar is (1655).

Woning

In de Land en bedrijfboeken lezen we dat hij een *hard dack* had⁴⁹ (L-B 1655).

Als al onze gegevens kloppen dan is dat op het einde van zijn leven. Dit heeft te maken met de regeling rond de derde panne. De stad wilde brand voorkomen en omdat pannen duur waren kreeg de inwoner die een pannendak aanbracht iedere derde panne vergoed. In datzelfde boek staat op het einde modo Pierre BLONDÉ.⁵⁰ Er is betaald zowel voor 'N' (nering) als voor het 'H' (erfve), huis en grond. Deze notitie situeert zich op *het vroonhof*⁵¹. Hij is genoemd in de buurt van de markt. In de ommestellingen omstreeks 1611⁵² wordt hij genoteerd Casselstraat, Gasthuisstraat,...

Op 73 jarige leeftijd - zie probleem met sexagenarius - woont hij in de café St.-Omaars. Vroeger woonde hij in het Wittenhuiseke⁵³ (1636). Of dit eventueel dezelfde locatie is weten we niet⁵⁴.

In 1653 wordt hij genoteerd in de omgeving van de nieuwe markt⁵⁵. (L-B) Hij betaalt er specifiek ook voor Nering. Dat is af te leiden van de drukletter 'N'. Na hem wordt Michiel FOCQUENIER genoteerd. Was het zijn eigen huis niet? Er is geen letter 'H' genoteerd.

Een dochter van hem is getrouwd met Pieter BLONDÉ. Ze woonden ook in de café St.-Omaars, cf. supra. In 1666 komt er een *proces* omdat ze *arm* zijn en *enghecoyt*⁵⁶ zijn. Het prestigieuze huis met hard dak van zijn schoonvader blijkt op dat moment een arme kluis te zijn. BLONDÉ beweert een rentebrief te hebben die hij niet kan betalen. een mysterieus figuur.

49 SAP 357, p. 37r° en 40v°.

50 Over die Pieter BLONDÉ is ook nog het laatste woord niet geschreven. Hij wordt gevangen gezet en in de ondervraging horen we dat hij een som geld had waar hij niet kon van zeggen vanwaar hij die gehaald had. Hij wordt verdacht van diefstal in de penitenten en zelfs van *homicide*. Hij is te vaak 's nachts op de weg en vraagt ondersteuning omdat hij arm is, maar... het is een *tusschenspeelder*. Hij wordt verdacht handlanger te zijn in bedenkelijke transacties SAP 134B 20 mei 1666.

51 Woonde hij op het einde van zijn leven op het Vroonhof en niet meer in de Casselstraat? Dat blijft uit te zoeken. Gaat het Vroonhof tot aan St.-Omer?

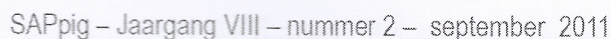
52 d.i. de datum van de geboorte van het eerste kind. *Ommestellingen*, H. VANDENBERGHE, blz. 31.

53 SAP 254, 150

54 We moeten ook hier weer opletten. Er is op dat moment ook een Jacobus, mercator piscium, vishandelaar, die 20 jaar is. Is hij een zoon van Jacobus? Vreemd dat men hier geen sr. en jr. gebruikt. Cfr. CJ XXIV, 17-18.

55 SAP 356, 22: Land- en bedrijfboeken.

56 *Enghecoyt* = eng behuist. We hadden het er al over voetnoot 49: een man met een verhaal.

[illegible]

Pieter CAYZEELE

Petrus is de derde zoon van Jacobus en Antonia COEMELCK, geboren in Poperinge (SB) op 20 januari 1614, overleden in het jaar 1648. Hij is samen met Jacobus één van de twee grote stamdragers.

Hij (VANCAYSEELE) trouwde in Poperinge (SB) op 16 mei 1634 met Jacoba MERCX⁵⁷.

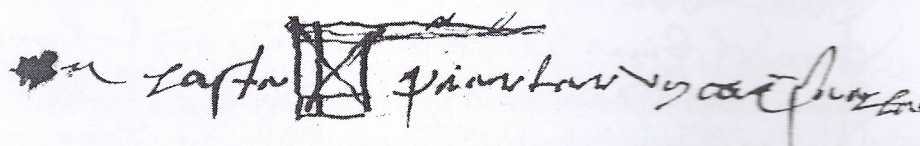
Hij (CAYZEELE) trouwde in Poperinge (SJ) op 24 maart 1636 met Marie PLAETEVOET⁵⁸.

Hij is getrouwd rond 1645 met Maria RYCKEBUSCH, overleden na 1649.

Al in 1630 krijgt er een Pieter VANCAEISEELE een boete om te drinken *Inden Inghel* na de clocke. Zestien jaar? We weten niet of we mogen besluiten dat het om deze stamvader gaat.

Pieter CAYZEELE⁵⁹ is geslagen door Ernestus BRANDT die zich verweert. Hij wordt opnieuw gedaagd op 29 juli 1644. De feiten gebeurden in de nacht. Het slachtoffer is gekwetst *tot opene wonde ende lopende bloede* (Pro).

Op 21 maart 1648 is Pieter VAN CAYSEELE door de baljuw van ambtswege veroordeeld. Hij wil de weezenpenningen niet verzekeren van Jan PLAETEVOETS erfgenamen. Hij is er dikwijls voor vermaand. De procedure is afgehandeld op 17 oktober 1649⁶⁰. In deze akte is er heel wat informatie rond de familie Vincent PLAETEVOET, x Mayke DE BRUYNE, enz. In dit dossier stak de rekening waarop broer Jacques zijn beste handtekening staat⁶¹.

Zoals bij vele zoekers komen we uiteraard wat gelijknamige personen tegen. Petrus is er zo een. Gelukkig zien we verbanden omwille van de disputeren. Jan PLAETEVOET wijst ons de weg⁶². Met deze link kunnen we dat tweede huwelijk op zijn naam zetten. (E)

Of Pieter ook wel eens timmerde is niet zo duidelijk. Al hebben we in zijn handtekening toch wel een aanwijzing dat hij eventueel bedreven was in constructies⁶³. Hij tekent in 1626. We vinden hem ook in de ommestellingen, maar zijn naam is geschrapt in de Land- en bedrijfboeken. Hij blijkt vroeg gestorven te zijn.

57 Par St. J. I, 236-237. Overlijdensaktes ontbreken in Sint-Jan 1629-1657. We hebben enkel bevestiging via de familierelaties tussen Petrus en zijn broer (het wederzijds optreden als getuigen bij het huwelijk).

58 P. R. St. J. I, 271. Overlijdensaktes ontbreken tussen 1629-1657.

59 SAP 276, 251.

60 SAP 251, 308.

61 Cf. afbeelding.

62 Sap 322, 404r. Pieter regelt hier – als familielid – de erfenis van de kinderen: Ghelein en Janneke, kinderen van Jan PLAETEVOET, zoon van Vincent, gehuwd met Mayke DE BRUYNE. Er zijn nog broers en zusters van halven bedde want Jan huwde ook Mayke PAPROLS. Het gaat om een huis in de Casselstraat. Het familiedispuut duurt een hele tijd 1637-1640.

63 SAPpig VI, 2009, 1, p. 41.

Christiaan VAN CAYSEELE

Daniël CAYSEELE, geboren in Poperinge (SB) op 6 maart 1597 is een zoon van Joos CAYSEELE en Ludovica X. Hij is in het jaar 1619 in Poperinge (SB) voor de kerk getrouwd met Jacoba WAGHEMAEKER.

Aanvankelijk hebben we gedacht dat Christiaan een zoon was van die Daniël, als we processen vonden (Pro) waarin de naam Christiaan was vermeld.

We vinden Christiaan in de Weezerie⁶⁴ (W). Hij is er vergezeld van Petrus VANCAYSEELE. Beiden zijn er voogd van de wezen DEBERGH. Deze gegevens situeren zich in 1637. Christiaan is zo te zien verwant aan stamvader Joos. We kennen immers een Petrus, hierboven vermeld, die driemaal huwde en onder andere de voorouder is van een van de twee grote takken. Christiaan zelf is getrouwd in Poperinge (OLV) op 5 mei 1640 met Mayke, dv. Jacob, zv. Jacob DE BERGH⁶⁵, geboren in Poperinge (OLV).

Anderzijds moeten we misschien rekening houden met een te vlotte veronderstelling. Jacobus, die gehuwd is met COEMELCK, zou volgens onze gegevens 2x, misschien 3x huwen⁶⁶. Maar van Jacobus zijn er geen kinderen geboren in Poperinge St.-Jan maar daar vinden we wel in de twintiger jaren van de XVIIe eeuw een Petrus, die met Perone (Petronella) gehuwd is. Die is verwant aan Daniël VANCAYSEELE, x WAGHEMAEKER (eveneens in Sint Jan Poperinge).

Als het in de bovengenoemde weezerie om Petrus, x Perone BOONE gaat die een eerste kind heeft in 1621 in Sint Jan dan mogen we veronderstellen dat we Christiaan mogen situeren voor 1620 in Sint Jan. De parochieregisters van Sint Jan beginnen slechts in 1620. Bij de kinderen van die BOONE zijn er ook verwijzingen naar Daniël⁶⁷, x WAGHEMAEKER. Aanvankelijk vermoedden we dat Christiaan een kind was van Daniël omdat er inderdaad een Christiaan geboren wordt in 1633. Die kan het echter niet zijn als we rekening houden met het volgende proces.

Er is een proces genoteerd in 1642 in verband met de minderjarige kinderen van Walram DE CORTE⁶⁸. Christiaan bepleit hier dat de schuldeiser er veel meer aan zou hebben om de hypotheek te laten bestaan. Het zal veel *souffisanter sijn*. Hij beweert dit niet naar d'opinie van *de crediteuren*, *sed ad arbitrium boni viri*. m.a.w. niet in het voordeel van de schuldeiser, maar naar het oordeel van goede mensen. Blijkbaar een goedhartig man!

Soms vinden we in de processen de samenvatting van de pleiten zonder dat we er direct door weten waar het om ging. Van Christiaan hebben we zo'n document dat over 1642 en 1643 gaar. In de laatste notities zien we dat hij *geslackt wordt op cautie juratoire*. M.a.w. Hij heeft vastgezeten en is vrij *op eed*⁶⁹.

In het proces tegen Jan DANNEEL⁷⁰ stelt hij zich ook *ootmoedig* op. Hij wil *rembourseren*.

64 SAP 322 (404r).

65 SAP 322, 404 vv. Hier vinden we een berg gegevens rond de eigendommen en de familierelaties van die familie DE BERGH. Geïnteresseerde naamgenoten kunnen ons na de speurtocht wellicht duidelijk maken hoe de vork in de steel zit. We merken dat Christiaan moeite heeft om rond te komen en de familie van zijn vrouw was eerder rijk. Afbeelding huwelijksakte CJ XXV, 12.

66 Soms sta je voor onverklaarbare - hoogst waarschijnlijk - vergissingen van de parochiepriester. In een van die huwelijken zijn er kinderen genoteerd als zijnde van Petrus, x COEVOET. Is er hier een naamsverwisseling door de pastoor? Gaat het om een Petrus, die ook met COEVOET huwde? Of gaat het toch over een kind uit het huwelijk Jacobus, x COEVOET?

67 Mogen we veronderstellen dat Daniël de eigenaar was van het huis op de nieuwe markt (SAP 356, 26v°)?

68 SAP 127b,7

69 Processen 1643.

70 SAP 128b, 53. CJ XXV, 14-16

SAPpiq – Jaargang VIII – nummer 2 – september 2011

Christiaen VAN CAIJSELE, zv. Pieter heeft gedronken ten huize van Pieter DE VEIJ contra statuut op 23 februari 1641⁷³.

Mocht je dan geen pintje drinken, jawel, en dat zal wel meer gebeurd zijn. Maar dat mocht niet op het moment van de goddelijke diensten⁷⁴. Let op: het gaat niet enkel om de hoogmis, doorgaans de mis voor de parochianen, steevast op zondag. Het ging over alle zondagsdiensten, ook de vespers en het lof. Dat lof met aanbidding van het Allerheiligste bestond uit een aantal Latijnse zangen en het eindigde met het bekende *Tantum Ergo*. De vespers gingen eraan vooraf en waren een deel van het koorgebed dat de priester iedere dag in zijn brevier te lezen had en dat in de kloosters in uitgebreide vorm op geregelde moment gezongen werd. Deze gebedsmomenten werden naar het tijdstip van de dag genoemd. Vespers komt van het Latijnse woord vesper, dat avond betekent. Zo had je de metten, de primen, de tertsen... en de lauden.

Het zou wat simplistisch zijn het familielid *ongodsdienstig* te noemen, of minder adequaat, *geus*, omdat hij dorst had op het uur van de kerkdienst. De *geuzentijd* was al 75 jaar voorbij, al vond men toch nog sporen van de ketterjacht⁷⁵ medio XVII^{de} eeuw. We vermelden er onmiddellijk bij dat de Poperingse situatie complex was. Rond 1580 was er een Calvinistisch bewind⁷⁶, zoals in nog wat steden.

Christiaen erft van Jacob ELLEBOUT op 19 april 1649. Het gaat om 1 ghemet 42 roeden zaailand, 'den burgghraeve'. Hier wordt Christiaen geregeld vernoemd.⁷⁷

In SAP 316⁷⁸ (Pro) kunnen we een groot deel van zijn wapenfeiten registreren. Het blijkt dat de man meerdere malen met de autoriteiten te maken had in verband met schulden en niet op tijd betalen:

- Een proces omtrent levering gaernebeslagh 20 october 1650 met Andries GOBEYN⁷⁹
- Een proces met Christiaen BOUVE omwille van 24 ponden geleend geld (23 maart 1651), dat was een herdaging.
- Een versteken proces met Jan BABELAERE, waarin hij *voluntaire condemnatie* aanvaardt (29 november 1649). Hij *rembourseert* alles.⁸⁰ Een gewillige rechtbankclient zo te zien.
- Een proces met Jacques VAN RENYNGHE 36 ponden parisis omtrent bier (16 mei 1652). Hij regelt de zaak *in natura* (150 fagoten, + 9 ponden 15 schellynghen⁸¹).
- Een proces met met Antheunes LANDSHEERE h., 9 ponden parisis *gepermitteerde ghelde bij slote van rekenynghe* omtrent bier.
- Een proces met Jan BLANCQUAERT in verband met een troep schapen en *raeploof* waar ze even waren gaan grazen. Boete 4 ponden 10 schellynghen voor de prijzers en 14 ponden parisis (resterende schuld). Dit gebeurt in 1657 en dan is Christiaen al overleden. (17 februari 1657). Hij is dus blijkbaar niet oud geworden.

73 SAP 251, 237

74 SAP 467, p. 178 – 10 oktober 1570 - vermeldt *het sluiten van wynckelen op zondaghen en heylichdagen binst de goddelycke diensten*. Deze maatregel vinden we nog in 1700 toegepast. SAP 252, 190 datum: 02 december 1699. Heropgeroepen 30 januari 1700. Pierre CAISEELE, verweerder contra le Sieur Bailly van ambtswege *pour avoir bu après la cloche dans le cabaret occupé par Philippe BLANCAERT le 28 juin 1699*. Zie ook SAPpig VIII, 2011, 1.

75 Henri VANDENBERGHE, *Geuzerie en ketterie in de XVIIe eeuw* Aan de Schreve XVII februari 19-28.

76 De reden waarom de rekeningen van de stad Poperinge in het stadsarchief van Brugge liggen.

77 We noteren I28B, p. 53v^o 8 maart 1649, p. 52 r°. Daar staat Christiaen, zv. Pieter, p. 45R^o, 46v^o.

78 SAP 316, 215, 218r, 243, 245r., 256v., 274v., 289r, 294.

79 Ook vermeld CJ XXV, 13-14.

80 Henri VANDENBERGHE, *Boevenbenden, Croonestucken*, p. 40.

81 SAP 316, 256.

Toch was Christiaen blijkbaar geen katje om zonder handschoenen aan te pakken. Hij was in de buurt toen Mahieu BARAT Andries FONTENAY heeft geslagen op zijn hoofd *totten loopende bloede*. Hij deelt van de brokken want dezelfde dag heeft BARAT *met grammen moede een mes* getrokken op Christiaen CAYSEELE (0de-intheimatie 07 augustus 1650). Hij was *gheinfereert*⁸² *oopene wonde met effusie van bloede*.

Zijn weduwe laat zich zomaar niet doen en gaat in de clinch met Jan BLANQUAERT *sheeren dienaere* heescher omdat hij schade geconstateerd heeft in *traeplof*, cf. supra.

Marie Anne Lantsheere

Marie Anne en haar zoon

Marie Anne is de moeder van Joannes Benedictus VAN CAEYZEELE en de vrouw van Petrus, zv. Joseph VANCAYSEELE⁸³. We nemen de schrijfwijze waarin ze het meest voorkomen.

Ze werd vroeg weduwe, toen haar kinderen Jean, tien en Isabella nog geen vier jaar⁸⁴ waren. Ze is dan 11 jaar gehuwd. Ze hertrouwt met Jan HAMEAU (AMEAU) op 8 mei 1712 (Par SB).

Later krijgt ze net als haar zoon moeilijkheden met de schoonfamilie: Anne Françoise HAMEAU en Pieternelle HAMEAU vallen haar lastig, de eerste keer op 19 februari 1737. Het gaat om een huis op de Overdam. De geestelijke dochters willen hun deel in de pacht⁸⁵.

In 1729 woont ze in de Inghel. Ze is blijkbaar heel assertief. De mensen die in het krijt staan *In den Inghel* ondervinden het: Jacob BORTIER 4 oktober 1729, Carel HOUWEN zv. Alex, en meester beenhouwer Jacobus KIEKEN⁸⁶.

Als ze later in *De Croone* woont op de Ieperdamcouter, eist ze op 28 juli 1733 dat Pieter VAN GRAEFSCHPE zijn 13 ponden en zestien schelle *theire* betaalt.

In 1735 wil Melchior LARMESEAU haar verhinderen geld op te strijken bij de verkoop van de hofstede van Jan BORTIER⁸⁷. Hij heeft schulden nl. *peirdedagheuren en theire*.

In 1736 gaat samen met haar zoon in proces tegen tegen Ambrosius KESTELYN, schoenmaker⁸⁸, waarover verder.

Op 11 februari 1738 krijgt Pieter Jacobus VERQUALLIE, de waard van het Gouden Hoofd, de overbuur, de rekening gepresenteerd⁸⁹. Het blijkt te gaan over een halve tonne bier. Daar komt later een dispuut uit met Joannes USEEL.

Zelfs de stadsontvanger wordt niet ontzien. De *calcheydelegger*, Baes BORRY, heeft blijkbaar met zijn *cnaepe slaepijnghe en theire* gehad en daar eist ze boter bij de vis⁹⁰.

Marie Anne verhuisde enkele keren van de ene herberg naar de andere, dat kan je nalezen CJ XX, 61-62. Moeder en zoon eisen ook de panding tegenover SALOMÉ. Op 30 oktober 1736 zijn ze met Pieter LIEBAERT en François BOLLENGIER⁹¹ (voor de rechte helft) erfgenaam ten sterfhuize van Dierick SALOMÉ.

82 SAP 251, 329, 337.

83 Jozef VAN CAEYZEELE, zv. Jan en MESSELEIN. Jan op zijn beurt zv. Jacobus en VERBOUCKE.

84 SAP 327.

85 De beide geestelijke dochters hebben vaker problemen. o.a. met Pieter Felix DE ROODE (2 maart 1736 SAP 217b, 88). Een ander dispuut is vermeld op 16 april 1737 (SAP 216a) met VANDEWIJNCKEL.

86 SAP 312, 93v°, 95v°, 196r°.

87 SAP 312, 252v°.

88 SAP 215, 53: uitvoerig met responsiven en posities in CJ XX 68-71. In dit proces wordt ook zeer duidelijk hoe Mevr. Lantsheere verhuisde van café naar café in Poperinge.

89 Kopij CJ XX, 61.

90 Op 1 oktober 1737 verweert ze zich in deze tegen REYPHINS, tesorier van de stad.

91 Dit proces werd omgezet in misschien beter voluit Croonestucken II (1986/2), H. VANDENBERGHE, *Processstucken uit het midden van de XVIIIde eeuw*.

Marie Anne LANSHEERE, weduwe Jan HAMEAU (nog in oppositie, 10 juni 1741⁹²⁾ heeft een huis verhuurd aan Frans HALMAERTEN. Jan VANCAYSEEELE probeert daar zijn rechten op te laten gelden. Hij neemt het niet om in het proces het verwijt te krijgen dat hij een *dronkaard is die niet weet wat hij zegt*. Over datzelfde huis wordt later nog eens gediscussieerd als zoon Jan de advocaat Jan Barthelomeus HUYGHE onder handen neemt.

In 1741 is er oppositie tegen Meester Jan Barthelomeus HUYGHE Het is zoon Jan die optreedt. De advocaat van de tegenpartij noemt de aanklacht *frivool*. Dat is een veel gebruikt woord in deze processen. Het betekent dat het om een lichtzinnige aanklacht *zou* gaan. De verdediging zegt – in naam van Jan - dat er geen sprake is van een slecht opgestelde obligatie. Terloops krijgt meester Jan Barthelomeus HUYGHE de boemerang in zijn gezicht: in zake het drankgebruik van de advocaat stelt Jan VANCAYSEEELE dat de meester wel een *alveke* zou drinken *als hij het een keer of drie per jaar ... gratis krijgt*⁹³.

De verdediger van Meester Jan beweert dat de rekening voor de drank die Jan VAN CAYZEELE hier aanbiedt enkel bedoeld is om de spot te drijven met Meneer de advocaat. Als hij dan nog een drankje consumeerde dan was het om degene die het hem aanbood te *complexseren*, gedwongen *vut dwanck*.

In de verdere afhandeling zien we dat het gaat om de afrekening van zijn moeder met die advocaat HUYGHE Er is nog sprake van een huis dat verhuurd werd aan een zekere GRYFFROIJ en Franciscus ALFMAERTEN in de *Papestraete*. De voldoening van dit laatste proces gebeurt in 1742. Ze treedt vaak op met haar zoon zoals je al kon lezen.

Een echte cafébazin

Mevrouw Petrus VANCAYZEELE wordt voortdurend met haar eigen naam genoemd. Het is de cafébazin. We vonden haar optreden tegen de schoenmaker Ambrosius KESTELYN ook tekenend. Trouwens, in het proces tegen Jan HUYGHE wordt ze even in haar handelwijze tegenover Ambrosius benoemd. De advocaat van de tegenpartij verwijt Jan dat zijn moeder daar ook ongelijk had de arme KESTELYN te *pluimen*. Hij pleegt nu even grote *dieverij*, aldus de advocaat van Meester Jan HUYGHE.

Jan en zijn moeder presenteerden immers een rekening aan de schoenmaker waarin ze alles aanrekenen van de drank die de man zou gedronken hebben in de drie herbergen waar ze tapten: *De engel, De croone en Antwerpen*⁹⁴ (30 oktober 1735)

Het sterkste verhaal is het huisbezoek van de moderne pachter op de grootbieren Nicolaas BEDDELEEM met zijn knechten Augustijn VANDEN AMEELE en Frans LAVA, stadspegelaar. Het is bijzonder boeiend om te lezen hoe ze de deur naar de kelder kan ontwijken, door voor te wenden dat het niet naar hun kelder leidt maar naar andermans eigendom⁹⁵. Het gehele verhaal is na te lezen in CJ XX. We komen er te weten dat café Duinkerke uitgaaf op de Werfstraat. De waardin is naar de zolder gelopen om drank door het venster te gieten aan de kant van de Werfstraat.

92 SAP 219, 49.

93 SAP 220A, 33.

94 SAP 215, 53.

95 SAP 216a, 31, 217a, 8, 19, 31. Wie meer gegevens wil kan CJ XX, 73-74 nalezen.

Als weduwe Jan HAMEAU heeft ze het niet onder markt met hun huis in de Boeschepestraat, de *Overdam*. De geestelijke dochters, twee ongehuwde dochters HAMEAU, maken het hem nog na de dood van zijn moeder lastig⁹⁶.

De betrokken bewoner Pieter Felix DE ROODE kon de dans niet ontlopen (1738).

Rond de huur van café Antwerpen is er dispuut met Joannes MAES, zv. Jacques⁹⁷.

96 SAP 217, 20 en 88. We zijn er bijna zeker van dat die familie (H)AMEAU wordt bedoeld in het verhaal van Robert DAMIENS, waar we op <http://arch-poperinge.be> een verhaal hebben over gepubliceerd. Aanvankelijk dacht men naar aanleiding van de naam Perone en HAMEAU op een gehucht. Dat zou dan Proones kunnen geweest zijn. Nu zijn we er bijna zeker van dat het over een van die geestelijke dochters gaat, met name Pietemelle AMEAU. Haar zus heette Anne Thérèse. Hadden ze een winkel? SAP 216a – 1737: proces om *winkelware*? Waren ze verbonden aan een caritatieve instelling? Vanwaar de naam *geestelijke dochters*? Ook 216b heeft een akte rond de verhuur aan Cathelijne VAN THUYNE, wed. Pieter DE ROODE.

97 CJ XX, 62-66 kopij en omzetting.

Jan Baptist en Isabella Clara VAN MECHELEN-VAN CAYSEELE

De muursteen

Er werd al eens over hem geschreven omdat de muursteen⁹⁸ in de Ieperstraat lange tijd niet was geïdentificeerd. De Carzeele clan had de gelukkige detective-eigenschappen om erachter te komen. De intellectuele eerlijkheid zet ons aan om de eer aan de edele stamboomkunst toe te schrijven. Waren we niet met de familie VAN CAYSEELE bezig, we zouden er nooit een professor Barabas verhaal hebben kunnen van maken.

J B V M zoals op de steen is gegrift is inderdaad de persoon die er moet gewoond hebben omdat we ook zijn vrouw vermeld zien op de andere steen nl. I C V C Isabella Clara VAN CAYSEELE.

De Latijnse sterfakte (Par St.Jan) verraadt haar levenswijze *pie petite ac susceptis ecclesiae sacramentis, piissime obiit in Domino optime indolis ac ergo egenos misericors matrona. Godvruchtig en kerkonderdanig, aan de Heer toegewijde gesteldheid en naastenliefde* waren samengevat de woorden van de pastoor van Sint-Jan. Ook dat kan je in de parochieregisters lezen. Het is wel raadzaam om ook andere sterfaktes te lezen om na te gaan in hoeverre het hier gaat om een gebruikelijke formule of speciaal in dit geval gebruikt. Voor Isabella Clara was het een uitzonderlijk lange tekst. Het is altijd beter om een bijkomende - convergerende getuigenis - erbij te hebben om uit te sluiten dat deze lovende notitie niet enkel geïnspireerd is door gulhartigheid op het moment van het overlijden.

Isabella werd *extra oppidum*, buiten de stad begraven. Hiermee is naar ons gevoel bedoeld in de begraafplaats die omwille van Jozef II, buiten de parochie was ingericht. *Exequiis majoribus*, met een dienst voor de grote figuren. Tussen de lijnen lezen we omwille van de bekendheid van haar man Jean Baptist, die *molitor* was. Jean Baptist wordt meerdere keren vermeld als *voerder*. Molitor is volgens de meeste woordenboeken een molenaar. We kwamen echter de molen waar hij maalde niet onmiddellijk in de teksten tegen. Zonder definitief te beslissen dat het zo is denken we dat het hier gaat om het malen van steen. Hij voerde zeker bouwstoffen aan (kalk en blauwsteen). We vinden betalingen in de rekeningen van bouwstoffen die hij ging halen uit Doornik.

98 CJ XI, p. 19, afb. CJ XV, 199. De vraag was al eens gesteld in Aan de Schreve, 1971, p. 18. CJ XXX, 23vv.

Jean Baptist VAN MECHELEN overleed in Poperinge (Par St-Jan) op 2 april 1757, als zoon van Maerten VAN MECHELEN⁹⁹ en Marie Jeanne TAHON. Hij huwde voor de tweede keer in Poperinge (Par St.B) op 26 juni 1731 met Isabella Clara VAN KAIJSEELE, geboren in Poperinge (SB) op 5 april 1711, overleden in Poperinge (SJ) op 6 augustus 1795, hierboven vernoemd. Ze was de dochter van Petrus VAN KAIJSEELE en Marie Anne LANDTSHEERE (cf. supra). Zijn tweede huwelijk volgde vrij kort op de dood van zijn eerste vrouw Eleonora PERMEKE op 22 maart 1731. Eleonora was cuezuster omwille van haar man¹⁰⁰ op datum van 3 augustus 1731. (L)

Jean Baptist VAN MECHELEN was al vernoemd in de ommestellingen¹⁰¹ (O) in de Ieperstraat in 1723 tot 1730. Als hij sterft verkopen François PITTELLION en Isabelle Agnes VAN MECHELEN het deel (elk één vijfde) dat zij hebben in de goederen die door broer Joannes Carolus Barthelomeus bij zijn professie in de abdij ter Duinen (Brugge) door zijn geestelijke dood¹⁰² via testament waren toegewezen aan Isabella Clara VAN MECHELEN.

De resterende drie vijfden (van de vijfden één voor moeder, één voor Isabella Agnes) zijn voor Genoveva Dorothea, Anna Theresia en Jacoba Genoveva VAN MECHELEN. De akte zelf wordt opgemaakt 27 december 1763.

Bovengenoemde Joannes Carolus Borromeus, geboren in Poperinge (SB) op 24 augustus 1737 stierf in de abdij ter Duinen binnen Brugge (23 augustus 1759). Een andere zoon, die vroeg stierf, verwees ook naar Carolus, het betrof Carolus Benedictus, geboren in Poperinge op 11 februari 1740, en aldaar overleden op 11 mei 1742.

Carolus Borromeus is een heilige uit de contrareformatie. Hij is met de Jezuïetenorde verbonden. De orde heeft sterk de contrareformatie gesteund; na het opheffen van de orde in 1773 werd de Carolus Borromeuskerk in Antwerpen een boegbeeld van de contrareformatie. Hij werd vooral vereerd omdat hij consequent in de stad bleef om de pestlijders te verzorgen. Alhoewel hij verwant was met de paus, drong hij er sterk op aan dat er een concilie moest komen (het latere, bekende Concilie van Trente).

We vermoeden dat Isabella zich op een of andere manier verbonden voelde met de stroming die achter die kerkelijke beweging zat. De muursteen geeft een verwijzing naar de Carolus Borromeuskerk in Antwerpen. De inscriptie loochent het niet: ANTW.

Het jaartal 1749 op de muursteen¹⁰³ is de bevestiging dat het koppel VANMECHELEN-VAN CAYSEELE werkelijk woonde in de herberg *Antwerpen* in de Ieperstraat. Dit tijdstip valt tussen de geboorte van het zevende en achtste kind.

We noteren Jean Baptist ook als pachter van accijnzen en grootbieren. Hij was dat zeker in 1735 als hij *saisie* doet op een huis in de *Papestraat* waar Jasper CREUS woont en dat hij verkoopt aan Nicolaas VAN RENIJNGHE

99 Bij controle in de kelder in café Duinkerke vinden ze tonnen met de letters van Martinus VAN MECHELEN.

100 SAP 463/2, blz. 154v°.

101 Ommestellingen is een zeer interessant document om de woonst van een bepaalde persoon te bepalen. Het is een boek waarin men noteerde of de betrokkene belasting moest betalen. Wat de stad moest opbrengen bv. voor hetgene werd geëist door de legers die doortrokken. Eigendom, bedrijf en *nering* bepaalden de grootte van het bedrag.

Ommestellingen tot 1620 zijn uitgegeven nog voor de aanvang van de Croonestucken. H. VANDENBERGHE

102 Bij de intrede maakt de kloosterling zijn testament op. Dit is bewaard SAP 393c.

103 Cf. o. c. CJ XXV.

In 1738 - nog niet lang gehuwd - zou hij zelf in *café Duinkerke* betrapt zijn op een ongeregeldheid in de aangifte van zijn grootbieren. De pekelaar François LAVA, de ontvanger en pachter van accijnzen van dat jaar, Nicolaas BEDDELEEM, *sheeren dienaere* Augustyn LIEBAERT, Melchior LARMESEAU commissaris¹⁰⁴ gaan op controle 2 juni 1738.

Familiefiche van Jean Baptist VAN MECHELEN

Uit het huwelijk met Isabella Clara VAN KAIJSEELE werden volgende kinderen geboren:

- 1 Isabella Clara, geboren in Poperinge (SB) op 14 april 1732,
aldaar overleden op 17 augustus 1733.
- 2 Isabella Clara, geboren in Poperinge (SB) op 21 augustus 1736,
aldaar overleden op 28 augustus 1736.
- 3 Joannes Carolus Borromeus, geboren in Poperinge (SB) op 24 augustus 1737¹⁰⁵.
- 4 Carolus Benedictus, geboren in Poperinge op 11 februari 1740, daar overleden op 11 mei 1742.
- 5 Isabella Agnes, geboren in Poperinge (SB) op 28 januari 1743.
Zij huwde met François PITELLION.
- 6 Genoveva Dorothea, geboren in Poperinge (Par 8).
- 8 Jacoba Genoveva, geboren op 15 juli 1750.
- 9 Petrus Jacobus, overleden te Poperinge op 22 december 1735.

Eigendommen

In 1759 - Gemeene passeringen (G P) is een akte genoteerd, waarin we nog eens *café Antwerpen* terugvinden¹⁰⁶. Jean Baptist VAN MECHELEN was er bewoner. De genoemde goederen o.a. verband houdende met Eleonora PERMEKE, gekocht na het huwelijk, en goederen aan de wezen zijn:

- 1 13 roeden met schuur aan de beestemarkt in Poperinge, *oost de beestemarkt*, zuid het stadserf en het hoppeveld van Louis Bonaventura PROVENTIER, west Ferdinand DE BACKER, noord erf en schuur van Emmanuël VAN SEVEREN.
- 2 Portgrond, 5 roeden, met een huis erop staande, *genaemt plaisir de Madame*, van oosten en zuyden thuis ende erfve van Simon Pieter VAN DE WYNCKEL, *genaemt Petit Paris*¹⁰⁷, van westen thuis ende erfve van Joannes KESTIER ende andere ende van noorden de noortstraete binnen dese stede gebruyckt door Carel LEUREIN.
3. Een weide, twee gemeten, in de Haeghebaerthoek, oost de hofstede van de kinderen van Willem DE BACKER, zuid de meers van Heer en Meester Jaecques MAZEMAN, omwille van zijn vrouw, west de wed. LOYS, noord de Mesestraat.
- 4 Erf, portgrond, een huis, en andere gebouwen, nl. een herberg *ghenaemt DUINKERCKE*, begrepen thuis voor desen bewoont door Nicolaus DE KERTE, zuid aan de Watoustraat, palende oost aan het huis en het erf van Augustijn COEMELCK, zuid de arme meisjesschool, (genoemd *Sint Michiels*¹⁰⁸), west de Werfstraat, noord de Watoustraat. Op dat moment is de woning gebruikt door Carel HEROU.
- 5 Twee lijnen 15 roeden land gelegen in de Schoudemonthoek, strekkende oost en west, palende oost aan het land van KESTIER, na François CARTON, zuid de wed. CARTON, west Anna Clara HANCX, wed. PRIJSIE, en de OLVr.-kerk, noord eveneens de kerk.

104 SAP 217a, 31. Op p. 19 lezen we dat ze zijn binnen gegaan om te controleren, maar dat ze niet wilde openen.

105 Monnik in ter Duinen.

106 SAP 372a.

107 Nu nog te situeren. Het geeft een idee van de verspreiding van de eigendommen van de voerder Jan Baptist VAN MECHELEN.

108 Zie SAPpiv VIII, 2011, 1, p. 15vv. H. VANDENBERGHE, *Arme knechtjes*.

6 Landen en hoeve in de Haeghebaert 13 gemeten en een lijne 22 roeden, genoemd *De Hogen Raedt*, gemeen met de kinderen van Ferdinand PERMEKE (twee vijfden) en over zelfde deel met de kinderen van Louis VAN RENYNGHE¹⁰⁹.

7 Onder dezelfde voorwaarden vier vierendeelen vijf roeden grasland, genoemd de GIJSEBILCK, oost palende aan de vlooghe van de arme knechtjens van de stad, zuid Jan Grégoire VAN DE GOESTEENE en kinderen, en de Confrerie van het Allerheiligste, west Charles Florens DHULSTER, noord de voornoemde hofstede (dus ook Haeghebaert).

8 5 lijnen 17 roeden, eveneens in de Haeghebaerthoek, oost de vorige hoeve, zuid het bos DHULSTER, vanwege zijn vrouw, en van Pieternelle ELLE, west het Lyssecatstraatje, noord de Heer van deze stad (gemeen zoals het voorgaande)

9 Het vijfde deel van 5 vierendeel *vlooghe*, ook in de Haeghebaert, palende oost het land van de koopster, zuid de kinderen Ferdinand PERMEKE, west het bos van de kinderen Jan Grégoire VAN DE GOESTEENE, noord de kinderen van Jaecques VAN DE GOESTEENE

10 Het vijfde deel van de zuidhelft van 1 gemet 67 roeden en half in de Haeghebaert. Dit deel is voor de andere helft eigendom aan de kinderen van Ferdinand PERMEKE. Ligging: palende oost aan de Elzenbruggestraat, zuid de erfgenamen van de kinderen van Meester Jacobus VAN DE GOESTEENE, noord Meester Joannes DANNEEL, Pieter Isidorus DEVOS en de genoemde andere helft.

11 Een gemet 20 roeden zaailand en gras in de Hipshoek strekkende zuid en noord, palende oost de wed. en de kinderen Jacobus DE SAEGHER, zuid de werfstraat, west François MARKEY, noord het land van de koopster.

12 6 vierendeel bos, palende oost aan Christiaen Ignatius HUYGHE, zuid de erfgenamen van Gillis Josephus TOURNEMINE, west de bossen van Chr. Fl. DE HULSTER, noord de nakomelingen wijl. Jan Baptist DUFLOCQ.

13 2 lijnen 73 en half roeden in de pezelhoek, waarvan de wederhelft eigendom is aan Pieter LANNOY, palende oost dreve en land van de erfgenamen Philips RAULÉ en Jean Baptist VRAMBOUT, zuid de Korte Gervelgatstraat¹¹⁰, west de wederhelft voornoemd, en noord Meester Nicolaas Franciscus VAN RENYNGHE de VOXVRIE

Jean CAIJSEELE

Over welke Jean gaat het dan?

Dat is inderdaad niet zomaar uit te maken. We laten hier nog wat werk voor de toekomstige vorsers. In de lijn van de bedoeling van het artikel geven we wel enkele voorbeelden van wat we over de mogelijke Joannes hebben gevonden.

Nog uit te zoeken verbanden

Voor de geïnteresseerden is er misschien nog een filter te vinden om ook deze gegevens te situeren. Bijvoorbeeld via buurtschap of beroepsrelaties.

Er was een Jean¹¹¹ die blijkbaar rond de eeuwwisseling in het transport betrokken was. Op 2 januari 1701¹¹² veroordeeld om 4 à 5 zakken hoppe de zondag te doen laden in de stadsschaal.

Op 9 april 1701 is hij met een span van vier paarden door het hof van Guillaume TRISSESOONE getrokken *attelé de quatre chevaux*. Hij dwarste ook het hof van Passchier MEERSEMAN zonder toelating¹¹³ om 8 uur 's morgens, voor dag en dauw dus.

109 Omtrent mogelijke familiebanden met de schilder zijn we niet verder geraakt dan wat we schreven in CJ XXV p. 251-252, voetnoot.

110 Huidige Doornstraat.

111 Het gaat hier duidelijk over een Cayseele die vroeger geboren is dan de Joannes Benedictus die volgt.

112 SAP 252 209.

113 SAP 252 212.

Op 9/11/1701 moest zijn knecht zich rechtvaardigen omdat hij 's zondags twee zakken hoppe¹¹⁴ had geladen.

Hij was voerder¹¹⁵ van schorse¹¹⁶ en fagoten met Jos BEYENS.

Op 30 juli 1702 was ene Jean CAIJSEELE onder de mis in café *De Zwarte Leeuw*¹¹⁷ en nog eens op 30 juli 1702 (sic) is hij aangegeven door André GARCY en Pierre LIEBAERT om te drinken gedurende de hoogmis (*grande messe*)¹¹⁸.

Nog in 1709 zijn er perikelen rond voerman Jan. Frans DEMEIJ, Frans TOLAIRE en Josse LEBBE, *valet de Jean CAIJSEELE*¹¹⁹ zijn in een proces verwickeld met Elie Gregoire DU FLOCQ, de amman, ze hebben fagoten geladen op de kleine markt gedurende de dienst van twee uur¹²⁰ in de namiddag op zondag 3 maart 1709 - de verdediging zegt dat ze werden geladen op het bevel van Zijne Majesteit.

De ene of de andere Jean zal zich wellicht gemakkelijk hebben geëngageerd. Zo vinden we hem (of een ander) betrokken in een ruzie waar Guille NUTTEN, Nicolas DE CALF en Jean VAN CAEYSEELE zelf betrokken zijn. Ze hebben zich te rechtvaardigen bij Sieur Elie Gregoire DU FLOCQ, de amman.

De boete is de normale boete bij een gevecht *van ambtswege 30 ponden in solidum voor ieder die aan het gevecht deelnam*. De feiten dateerden van 17 juni 1704 tussen 3 en 4 uur *in de Schaal*¹²¹ (*La Balance*) in Poperinge.

Iets later wordt het dispuut 27 juni 1704 hernomen met enkele personen meer. Jean VAN CAEYSEELE samen met Guille NUTTEN en Nicolas DE CALF, Nicolas COEMELCK, jr. en Franciscus D'HAESE tegen Sieur Gregoire DU FLOCQ, amman van rechtswege. Ze zijn in solidum veroordeeld voor elk zes pond want er was bloed. Er wordt nog 6 ponden boete bepaald voor al wie er nog bij was omwille van het feit dat er *effusion de sang* was. De verdediging in de marge schrijft VANCAYSEELE, Jean was toen zesentwintig¹²².

Zoals we al merkten was de levensstijl van toen niet te vergelijken met wat we van die goede oude tijd dachten. In het vorig nummer van SAPpig van de hand van onze voorzitter lazen we de officiële teksten en hoe sterk de band tussen kerk en staat in feite was. We denken spontaan dat allen de catechismus kenden, *van buiten* zeggen onze senioren. En we zijn er ons vaak niet genoeg van bewust dat het inderdaad om de buitenkant ging in heel wat gevallen.

13 maart 1694: op dat moment is ene Jan VAN CAIJSEELE door de *sergeant* van den Here Jean CORDONNIER, veroordeeld tot een boete van 6 p.p. omwille van het laden van laken gedurende *le service de Dieu* (28 februari 1694). Als hij opnieuw gedaagd wordt zegt de amman dat hij toelating gaf¹²³. Was het zijn prille begin als voerder, of gaat om een andere Jan?

114 SAP 252, 214.

115 Ook wel Charetier in Franstalige teksten.

116 De bekende schorse die gebruikt werkt in de leerlooierij omwille van de *tannine*.

117 SAP 252 221r°.

118 SAP 252.

119 SAP 253, 38.

120 Vespers zie hoger.

121 SAP 252, 233.

122 1704-26= °1678.

123 SAP 252, 177.

Joannes Benedictus

Van die Johannes hebben we de meeste zekerheid. We kunnen hem ook goed situeren, als de broer van Isabella Clara VAN CAYSEELE. We komen Joannes Benedictus (niet zeker dezelfde als hierboven) drie maal tegen in de oppositieën. Hieruit blijkt dat hij niet alles zomaar slikte¹²⁴.

Het zou vreemd zijn als het niet om dezelfde Joannes gaat als die in de Land- en bedrijfboeken¹²⁵ op *het rekhof*. Daar gaat het blijkbaar meer over een hommelboer, al zien we in de eerste notities ook een verwijzing naar *een ouden winkel*. Is hij wel verbonden aan de bewoners van de café Antwerpen aan de Rekhofstraat?

Het gaat ook soms ontegensprekelijk om Joannes Benedictus, geboren als de zoon van Petrus¹²⁶ en Marie Anne LANDTSHEERE. Zijn ouders huwden in 1700¹²⁷. Hij huwde niet. Hij kwam af en toe in contact met het gerecht.

Zijn moeder heeft lang de herberg gerund. Is hij levenslang mee cafébaas geweest? Was hij koopman? Is hij ook voerder?

Misschien is het Joannes Benedictus die hoppe verkocht of in een zaak is gewikkeld waar het om de verkoop van hoppe ging¹²⁸.

Er waren ook zaken waar het om andere dan handelspraktijken ging. Hij moet dan zesenvijftig jaar geweest zijn - als hij het is - toen hij in een weddenschap met Carel DEROO (koekoper en wollekammer) aanklager was. Hij had eerder al woorden met de man¹²⁹. Carel DEROO is waard in *Het Doornetje*.

In 1736 komt de *colère* boven. Hij, Jan CAEISEELE, *trakteert* Pieter DANNEEL. *Quaelick hebbende hem slaende in syn aengesicht tot den loopende bloede ende ghescheurt hebbenden syn cleet omtrent tien heuren in den nacht in de herberghe (Antwerpen) daer de verweerdere woont*¹³⁰.

Ook Jean is wellicht betrokken in de jacht op de inbreuken op de zondagsrust en het *heilig steeds de dag des Heren*, cf. supra. Jan VAN CAISEELE wordt door VAN DE GOESTEENE beboet omdat hij *op een heilich dagh ghedroncken heeft ten huijse van Jan CULOOGHE* (27 maart 1666). Dit kan dan gezien de datum Joannes Benedictus niet zijn.

Een andere Joannes

Aangezien deze naamgenoot gehuwd is kan het hier niet over Joannes Benedictus gaan.

Zoals we later zien is Jan misschien al heel vroeg voerder, maar hij is ook vroeg iemand die zich wel eens met geweld durft te verdedigen. Dat waren ze blijkbaar allebei.

124 SAP 313, 66, 170 Hij weigert te betalen voor een houten paal die tussen de Krombkestraat en de Pottestraat moet komen (3 oktober 1741), 199 hij heeft schulden in verband met hoppe in de helhoek en in de hipshoek.

125 SAP 356, 20.

126 °1676, Par St.Jan, III, 76.

127 Par SB 8 mei 1702.

128 SAP 191B (12 oktober 1745) aan Pieter SURGEON; de hoppe is geplukt aan het Zwijnland, aan het koeistraatje, achter de herberg Antwerpen.

129 9 juli 1733 en vroeger 14 oktober 1732. o.a. SAP 312, 221r°.

130 SAP 215, 3.

Op 3 mei 1709 reageert Jacques DE VLOO als *deffendeur contre* Jean VAN CAIJSEELE¹³¹. Hij en zijn vrouw hebben gevochten *au cabaret du Cigne*. De pleiters waren BOUTTÉ en BROUCKE. Op dezelfde blz. staat in dat boek dat zijn vrouw (Cath. WICKE, zie verder) mee wordt veroordeeld op 19 juni 1709.

Hier zou het kunnen gaan om Joannes CAYSEELE¹³², geboren in Poperinge (SB) op 22 oktober 1676, overleden aldaar. Hij huwde op 10 juli 1711, als zoon van Joseph VAN KAYSEEL en Catherina PEEL. Dat huwelijk werd voltrokken in Poperinge (Par OLV) op 7 januari 1696 met Maria Anna DURANT, geboren in Poperinge, aldaar overleden op 12/12/1706. De kinderen uit dit huwelijk hadden nakomelingen in Oostvleteren.

Hij is een tweede keer gehuwd in Poperinge (Par SB) op 3 maart 1707 met Catherina WICKE, dochter van Joannes WICKE en Maria WYCKAERT.

Zij was weduwe van Pierre QUAGHEBEUR¹³³, Zij is later gehuwd met Nicolaas PYCK. Uit dit huwelijk vinden we nakomelingen in Beveren-IJzer.

We putten veel gegevens over dit gezin uit een *losse weezerie* (L W. onder de letter V vinden we een uitgebreide inventaris ten sterfhuize. Ook in de deelloten¹³⁴ is er een verdeling met Pieter DURAN (+26 oktober 1704). Maria Anna DURAN is de dochter van Pieter, sr., x Catherina HENNIN, dv. Anthone. Op 25 januari 1720 gaat het om een bedrag van 454 : 19 : 11 in de separatie met Catharina DURANT. Bij de goederen die er worden vernoemd spreekt men over 2/3 meersland in de Eekhoek, de goederen in de hipshoek (twee gemeten en half en twintig roeden). Bij die goederen worden de *hoorneputten* (aanpalend) en het *vannehaker* genoemd als plaatsnamen.

Namen die we elders ook nog tegenkomen. Op 7 april 1722 is er een weesakte (L W) in het SAP¹³⁵, waarin de portie ten coopdaeghe 923 : 3 : 6 bedraagt. De voogd is Jan COPPEIN. Ook in de deelloten¹³⁶ (E) wordt de erfenis van de eerste vrouw van Joannes vernoemd. Dan zijn de drie kinderen Maria Anna, Petrus Jacobus en Jean Baptist als erfgenamen vernoemd.

Jan wordt inderdaad in de ommestellingen genoemd vanaf 1697 in de Eekhoek. Er wordt op die plaats zeker tot 1715 een Jan vermeld. Dit kan natuurlijk nog van zijn zoon zijn . Er zit inderdaad een hapering in de laatste jaartallen. Jan, zoon van Joseph wordt in de stadsrekeningen van 1710 vermeld. Hij wordt er betaald om met zijn paard eenentwintig dagen te hebben gereisd naar Bethune en Atrecht en terug. Hij krijgt daarvoor 22 pond 16 schellingen. De erfgenamen krijgen in dat zelfde jaar 1710 verschillende betalingen: in september 1710 29 ponden 19 schellingen 3 deniers omwille van 54 roeden graan, 11 achtendeel haver en 50 roeden haver. Op 21 augustus 1708 werd er al betaald aan Jan omdat hij met paarden naar Douai was gegaan. De opdracht werd gegeven door de intendant. Met drie paarden is hij 27 dagen op weg geweest en hij krijgt er 318 pond en 16 schellingen voor. Uit het deellot maken we ook op dat ze in de eekhoek een twaalfste deel hebben van vaders zijde. Er zijn goederen in de hipshoek die ze langs sweesens moeders vader hebben en die nog gemeen zijn. Die goederen zijn verzameld, voor zover we kunnen uitmaken, in de Hipshoek. De wezen erven ook van hun oom Jacobus DURANT, x Cathelijne, dv. Anthone HENNIN¹³⁷.

131 SAP 253, 40.

132 CJ X, 34.

133 Geboren in Poperinge (Par OLV) op 30 augustus 1660, overleden in Poperinge (Par SB) op 20/9/1708, zoon van Jean QUAGHEBEUR en Jacqueline LEBBE. Hij is eerder getrouwd in Poperinge (Par SB) op 6 april 1691 met Marie Catherine DEKEYSER, geboren in Poperinge (SB) op 10 maart 1669, aldaar overleden op 24/12/1720, dochter van Christiaan DEKEYSER en Catherine DENUWELAERE.

134 SAP 322, blz. 208v.

135 losse akten onder de V.

136 SAP 326 blz. 278v-279.

137 SAP 326.290. Ook in Merghelynck 4B Stadsarchief Ieper microfilms 1737 zijn er sporen.

Nog enkele situeerbare Jeans

Op 18 april 1711 ontmoeten we een andere Jean VAN CAYSEELE, *tuteur de Marie*, dv. Van Jacques en Christine SPERLAEKEN¹³⁸. Omdat het hier over een dispuut over een erfenis kunnen we beter inschatten wie die Joannes is. Hij heeft geen staat opgemaakt¹³⁹ alhoewel hij de grootvader is en dus rechtstreeks familie.

Op 8 april 1717 is er een familieruzie met bijhorend gevecht. Waren aanwezig Jan VAN CAIJSEELE, opa of Jan Baptist¹⁴⁰ de broer van Jacques, de huisvrouw van Jan VAN DAMME, met name Catharina, zus van Jacques, Joannes USEEL¹⁴¹ misschien verwant via Catharina, dv. Joannes Baptist, broer van Jacques.

Op 30 juni 1736¹⁴² is er een discussie met Jan VAN CAEYSEELE en Franchois SAISIER over twee bomen die geladen werden. Ze zijn gekocht door Franchois DE BACKER, maar Jan Baptist VAN MECHELEN verbiedt ze verder te vervoeren. Ze moeten ontladen worden. Misschien gaat het hier over zijn schoonbroer die verbod krijgt en die dan 34 jaar is.

Hebben ze allemaal met hoppe te maken? Misschien wel. In 1745 is er een Joannes die schulden heeft in verband met hoppe¹⁴³.

Onzekere gegevens

In vigeure 31 oktober 1714. Marie Anna CAIJSEELE is geslagen *met een vleghel op haar hoofd, in de nacht smorgens omme dieswille dat de voorseyde Marie Anne niet aestigh genouch naer sijn sin het vier en konde ansteken* - omdat ze het vuur niet rap genoeg aanstak om twee uur 's morgens. Jan DRUANT verdediger heeft ze de slagen toegediend¹⁴⁴. Een onderzoek wordt ingesteld.

Als Marie Anne de dochter is van Petrus, x Marie Anne LANTSHEERE, dan is ze op dat moment 13 jaar oud. Een erg bedenkelijk feit. Jan DRUANT is nergens vernoemd in de familie. Er is een andere Marie Anne dochter van Jacobus en Christine SPERLAEKEN. Jacobus is de zoon van Joannes, x Marie Anne MESSELEIN, die zou op dat ogenblik 26 jaar zijn.

Een andere piste loopt via Joannes, zoon van Joseph. Daar is een Marie Anne die het kleinkind is van DURANT. Zij is geboren in 1698. Ze zou dan door haar grootvader geslagen zijn op 16 jarige leeftijd

138 Het gaat hier dan zeker over een andere Joannes namelijk de vader van die Jacobus. Deze Joannes was gehuwd met Maria MESSELYN. Die Joannes is op dit moment 59 jaar en sterft in 1723.

139 SAP 253, 76v°.

140 Jan Baptist was de persoon die gehuwd was met Jacoba PIJL. Zij is de vrouw die als weduwe haar grond verkocht aan Proventier om er het weeuwhof te bouwen.

141 Hiermee zitten we weer bij Joannes en MESSELEIN: Joannes Baptist, zijn oudste kind.

142 SAP 215, 77.

143 SAP 191B.

144 SAP 253, 211.

Numerale Pixels

Henri Vandenberghe

Vaak worden we gevraagd of er niet zoiets bestaat, net zoals voor letters, waardoor je meer wegwijs kan worden in de cijfers.

Dit blijkt niet zo eenvoudig te zijn omwille van het klasseren en identificeren. We brengen hier een poging van enkele pagina's.

Enkele vuistregels

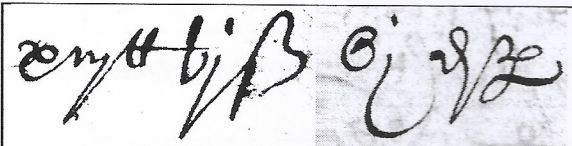
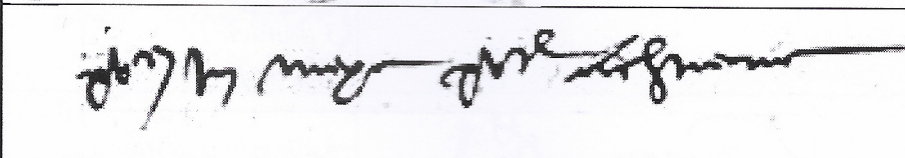
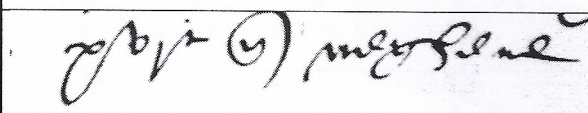
Bij de eenheden is de laatste haal vaak langer doorgetrokken.

Het tiental *x* wordt geschreven van links boven terugkerend naar links onder.

Het systeem van de Romeinse cijfers is algemeen verspreid als het om bedragen gaat. De letter *C* in superscript betekent honderd, cijfers voor *x*, *L*, *D*, *M* verminderen de waarde. Exponenten vermenigvuldigen $iiij^{xx} = 80$.

Het pond is gevormd vanuit het Latijnse woord *librum*. De *Lb* is tenslotte herleid tot het kardinaalteken, we herkennen vaak nog lichtjes het Engelse pond (£) en met nog wat meer verbeelding *het hekje*.

De maanden staan vaak in de genitief : *januarii* = van januari.

	13 ponden zes schelle 6 deniers parisis
	14de
	1564 ¹
	15de in meye 1508
	1600 ende ne-ghe

¹ We lezen een "x" na de "L"; mogelijk is het ook een "v" en dan krijgen we 1559. Maar van die periode zijn er geen akten.

	1611
	1648 ² 1648
	1683
	16den 7bris 1642; 16de september 1642 ³
	17 in oest 1573
	19den
	22 november 1736; 22 9ber 1736
	23sten
	25 ponden grooten
	3 ghemeten 88 roeden
	3 ponden 12 schelle parisis
	3 schelle 6 deniers te godspennynck ⁴

2 Met de typische liggende "8"

3 7bris = septembris geeft voor ons de notie 7de maand, maar er werden twee maanden tussen geschoven om de eer van de Keizers Julius en Augustus. (Juliaanse kalender)

4 Godspenning: handgeld, dat de koper of huurder ontvangt. Godspenning omdat het een miniem bedrag was, hetgeen men gebruikelijk aan de armen geeft. Een kleine som geld.

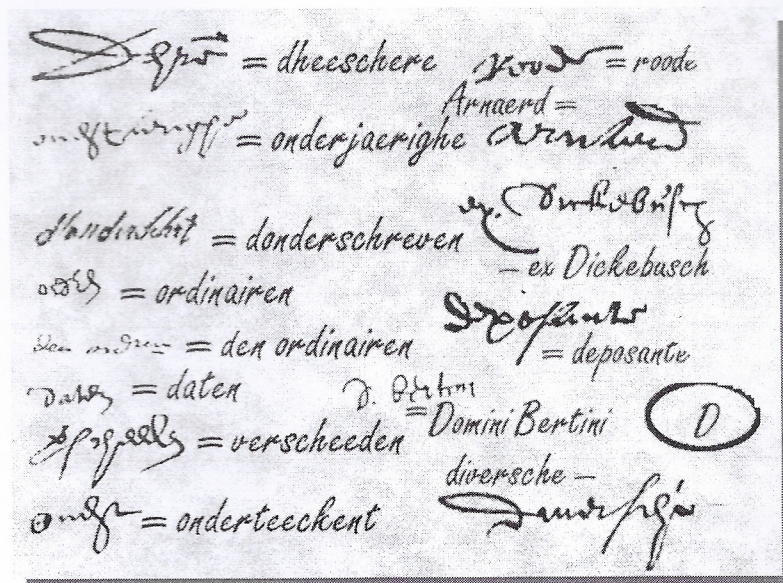
<i>my t/dars</i>	3 schelle tjaers
<i>33 roeden in de, edewaertsh.</i>	33 roeden in de, edewaertsh.
<i>36 ponden parisis</i>	36 ponden parisis
<i>5 schelle telcks</i>	5 schelle telcks
<i>51 ponden parisis</i>	51 ponden parisis
<i>62</i>	62
<i>6de</i>	6de
<i>73 ponden parisis</i>	73 ponden parisis
<i>84 ponden parisis</i>	84 ponden parisis
<i>88 daeghen</i>	88 daeghen
<i>Eerste article, 1e arcle; teerste, 11e</i>	Eerste article, 1e arcle; teerste, 11e
<i>Le 13ième sep-tembre 1696</i>	Le 13ième sep-tembre 1696
<i>7bre 1696</i>	7bre 1696

	Actum den 4en in april 1510 naer Paesschen ⁵ (De originele acte was geschrapt)
	October 1696; 8ber 1696
	Out synde 37 jaer
	trigesima; 30ste
	twee
	xber 1761; 9 december 1761,

Een greep uit onze

Verzameling

Paleografische pixels

5 De Gregoriaans kalender kreeg zijn naam van paus Gregorius X111. In 1582 bepaalde deze paus dat er tien dagen moesten verdwijnen om het overschot van de Juliaanse kalender te verwijderen. De huidige Gregoriaans kalender meet de tijd extreem nauwkeurig; er wordt maar een dag per 44.000 jaar verloren Deze formulering heeft te maken met het feit dat men slechts nauwkeurig de datum kan bepalen als men weet dat het voor of na Pasen is. Vaak vindt men ook de afkorting n.s. (nieuwe stijl) Meer details bij *jaarstijl* op Google.

SCHUTKRING

Paul-Johan Desegher

Op 16 mei 1749 sloegen de *Burghmeesters, Lanthouders, Schepenen ende Ceurheers der Stede ende Casselrie van Veurne* alarm. Hun bode bezorgde ons stadsbestuur een brief met de melding *dat de contagiouse siekte onder het hoorenvee sigh andermael vertoont binnen de casselrie van Berghen Ste Winnock, Belle, Cassel, Burburg, Dunkercke, Hontschoote ende ander aengelegen Jurisdictionen onder de fransche Dominantie.*

Zonder twijfel hadden ze daar bij ons ook al lucht van gekregen, gezien de nabijheid van de grens, en nog bijzonder door het permanente contact tussen de proostdij hier met de abdij in Sint-Omaars. De brief uit Veurne moet dus gezien worden als een dringende oproep om samen *promptelick* harde maatregelen te treffen, om het naderend gevaar af te weren. Om het met het taalgebruik van toen te zeggen: ze waren *bedught* dat die *schandelicke quaele wel andermael sigh soude connen communiqueeren onder dese Casselrie, tot haeren totaelen onderganck.*

Bijgevolg wordt ten stelligste verboden *aen alle beenhouwers, coopliden ofte andere personen, wie het soude connen ofte moghen wesen, geene gesondert ofte gereserveert, te coopen ofte in te bringhen binnen dese Casselrie, eenigherhande hoorenvee commend van de voornomde platsen, ofte marcten van diere, sonder aenschauw te nemen ofte den conducteur ofte conducteurs van diere, voorsien sijn van certificatten van gesontheit ofte niet.*

Verder wordt *wel ende expresselick* verboden *aen een ijder wie het sij in te bringhen in dese casselrie eenighe huijden commende vande voorseijde suspecte plaetsen.*

In de missive die Poperinge 's anderendaags bereikte, liet Veurne weten dat ze daar *eene ordonnantie politique* hadden *laeten uijtcondighen* om de grens te sluiten voor elke *incomste van hoornvee* (..) *daer toe doende houden de noodighe wachten, inde platsen limitroph aende Jurisdictionen alwaer de beesten-plaeghe sigh bevindt.* Ze vragen met aandrang dat die maatregel ook in onze stad genomen wordt. Dus werd er dag en nacht gepatrouilleerd aan de westzijde van de stad, daar waar de invalswegen uit Frankrijk liggen: de *perickeleuse invoeringhe der beesten* uit de richting van Abele en Watou diende belet te worden.

In de bundel SAP 65^A, Bestuur Maria-Theresia 1748-1749, vonden we lijsten van wachters uit 1749, 1750, 1758 en 1762, alle opgesteld door schepenen LeLiegeois.

BORGHERLIJCKE WACHT
geordonneert ende geregleert bij mijne heeren Burghmeesters ende Schepenen
der Stede ende jurisdictie van poperijnghe
ingevolge hunne ordonnantie van daten ... 9bre 1762¹

Noort ende Casselstraete

1^e Wacht den 17^{en} februarij 1763 ende volgende daeghen op te trecken ten 9^{en} uren s'avons²

Caporael: Caerel Bouve

Mannen: Caerel Leurin
 Joannes Kestier
 V^a Francois Le Dieu
 V^a Francois Carton
 Jaecques Misdorn

2^e Wacht den 18^{en} dito

Caporael: Louis Pillaert

Mannen: Mattheus Van Houver
 Caerel Vos
 Joannes Lebbe
 Jacobus Van Hille
 V^a Hallijnck

3^e Wacht den 19^{en} dito

Caporael: Pieter Allaijs

Mannen: Ferdinande Kion³
 V^a Aernout Boussemaere
 Therese Carpentier
 Caerel Milleville
 Joffrauwe Corneelsens

1 Er was op 8 oogst 1749 een placcaat verschenen – en jaarlijks opnieuw, tot 1762, “ten bretesque” gepubliceerd - om wacht lopen tegen rondzwervende *landtloopers*, *leedigh-gangers* en gedeserteerde soldaten, die veel onrust veroorzaakten. Maar dat betrof het ganse grondgebied. In deze wachtlijst wordt maar in enkele straten gepatrouilleerd. Mogen we daaruit afleiden dat de *vanghelicke* veeziekte nog niet was bedwongen?

2 In de wachtlijst uit 1749 klinkt het zo: “op te trecken (...) met sonnen onderganck tot s'anderdaeghs sonnen onderganck”.

3 Quignon?

4e Wacht den 20^{en} dito

Caporael: *Francois* Toulouse

Mannen: Eugenius Lava
Michiel Bailliu
Josephus Caron
Jan Ferleu
Jan Voorde

5e Wacht den 21^{en} dito

Caporael: *Pieter* Creus

Mannen: *Francois* Polleij
Gille Garré
Pieter Thieu
Joannes Permeke
Guillaume Verhaeghe

6e Wacht den 22^{en} dito

Caporael: *Ferdinande* Galle

Mannen: Constantijn *Vanden* Berghe
Adriaen Christiaen
Joanne Hoornaert
Pieter De Puijdt
Pieter Nicolaijs Lava

7e Wacht den 23^{en} dito

Caporael: Jan Baptiste *Vande* Zande

Mannen: Beheijt⁴
Adriaen Bertier
Joannes Useel
Pieter Doere
Pieter Ellebout

8^e Wacht den 24^{en} dito

Caporael: Augustijn Verhaeghe

Mannen: Jooris Joseph De Clercq
V^a Guillaume Ghijsel
Joannes Beddelem
Pieter Clercq
Pieter Patou

4 In de lijst van 1758 komt ene Jan Baptiste Beheijt voor.

9^e Wacht den 25^{en} dito

Caporael: Joannes Useel

Mannen: Joffrauwe Larmiseau
Sr Joannes Bonte
Albert Bouver
Martinus Du Moulin
de Dochters Bervoet

10^e Wacht den 26^{en} dito

Caporael: Joannes Bouvijn

Mannen: Andries Le moine
V^a Michiel Plaetevoet
Joannes Lava
Joseph Steenkiste
Francijs Carpentier

11^e Wacht den 27^{en} dito

Caporael: Jan Questroij

Mannen: Guislein Useel
Pieter Baene
V^a Jan Van Caijseele
Pieter Van Gilwen
Joannes van Spragne

12^e Wacht den 28^{en} dito

Caporael: Nicolaijs Relij

Mannen: Jacques Roseau
Marie Joseph Broignard
Jaecques Houwen
Sr Joannes Bonte
Guillaume La Caigne

13e Wacht den 1^{en} maerte

Caporael: Ferdinande Dumelier

Mannen: Pieter Lava junior
Caerel Mavault
Barbara Janssen
Sr Jaecques Bervoet
Guillaume Delbaere

14e Wacht den 2^{en} dito

Caporaal: Jeroon Rouseré

Mannen: Pieter Mahieu
..... Thieu⁵
V^a Jacques Kiecken
Pieter Savaete
Jan Francois De Rudder

15e Wacht den 3^{en} dito

Caporaal: Pieter Francois Ramaut

Mannen: V^a Victor Oudoore
Francois Quaeghebeur
V^a Jacques Berat
V^a Jacobus De Carne
Marianne Verpoot

16e Wacht den 4^{en} dito

Caporaal: Philippe Fontaine

Mannen: Laurens Wicke
Jan Baptiste Gille
Jacobus Benaut
Pieter Haene
Jacobus De Groote

17^e Wacht den 5^{en} dito

Caporaal: Jacob Snellaert

Mannen: Jacobus Fieux
V^a Sr Joannes Prisije
V^a Chrisostomus Spijns
Paulus Labaere
Jan Sage

5 Ook een Pieter Thieu, zoals in de 5de wacht? In de lijst van 1758 staan er twee met die voornaam, vader en zoon, want gespecificeerd als *doude* en *junior*.

18^e Wacht den 6en dito

Caporael: Augustijn Turck

Mannen: Francois Room
 V^a Antoine de Smidt
 V^a Jacobus Masselis
 Pieter Dever
 Jacobus Heijman

Actum in Camer desen 16^{en} februarij 1763

met ordonnantie aen alle de Caporaelen van dese Lijste over te setten van Caporael tot Caporael in tijden ende wijlent voor het op trecken van hunne Wacht, ende hunne mannen tijdelijck te vermaenen, sijnde voorts geordonneert aen jder Caporael dat, hunne wachte patrouillerende, niet en sullen moghen arresteeren nochte molesteeren eenighe gequalificeerde personen ten opsichte van hunne fonctien ofte Emploijen op peine dat de Respective Caporaelen arbitrairelijck sullen gecorrigeert worden over de begaen Excessen door hunne wacht
toorconden als Schepen
LeLiegeois

Watoestraete

1^e Wacht 7^{en} maerte 1763 op te trecken ten 9 uren s'avonts

Caporael: Louis Lauwers

Mannen: Jacobus Verhaeghe
 Louis Questroij
 V^a Benedictus Misdorn
 Michiel Maes
 Pieter Rouvroij

2^e Wacht 8^{en} dito

Caporael: Caerel Herrou

Mannen: Pieter Schonaert
 Antoine Plateeuw
 Pieter Mahieu
 V^a Michiel Coester
 Caerel Ceunijck

3^e Wacht 9^{en} dito

Caporaal: *Pieter* Jacobus Willems

Mannen: Jan Baptiste Abeele
V^a Verhaeghe
V^a Louis Lauwers
V^a Caerel Kestelijn
Romanus Bruneel

4^e Wacht 10^{en} dito

Caporaal: Antoine La Comte

Mannen: Louis Rouvroij
Jean La Roche
Jacobus Catrijcke
Vi^a Guillaume De Bergh
Joannes Step

5^e Wacht 11^{en} dito

Caporaal: *Pieter* Coussaert

Mannen: Jan Savaete
Joseph de Bergh
Joseph Le fevre
Pieter vande Castele
Pieter Jacobus Houwen

6^e Wacht 12^{en} dito

Caporaal: Jan Meerseman

Mannen: *Pieter* Claijs
Pieter La Conte
..... Mol
Vincent Kestelijn
Laurens Cauwet

7^e Wacht 13^{en} dito

Caporaal: Passchier Meerseman

Mannen: *Pieter* Metsu
Carel Creus
Pieter Jacobus Smis
Simon Gadt
Joeffrauwe Messer

Caporael: Maximiliaen Step

Mannen: Jacobus Cocquenpot
 Maerten Waele
 De Roo
 Vergeele
 Charles Bijser

Veel van de hierboven geciteerde personen
zal u terugvinden in

De straetschauwijinghe van 1764
die we binnenkort zullen publiceren

entekrediet van België

Pro Civitate

Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden opgenomen op initiatief van de graaf de Ferraris
Poperinge 5 (V5) (1) © 1966 Koninklijke bibliotheek (zie volgend artikel)

BOSBEHEER van WELEER

Paul-Johan Desegher

De bossen rond Sint-Sixtus zijn een relict van een veel groter woud dat zich eertijds tussen Westvleteren en Poperinge uitstreekte.

Voor er hele delen van dat areaal geroid werden om er landbouwgrond van te maken, zal een belangrijk deel van de bevolking zijn broodwinning in de bosbouw gezocht hebben.

Er moesten bomen worden geveld en de tronken uit het bos gesleept, de grond omgewoeld om de wortels te "reunen", en daarna nieuw plantgoed gepoot.

Anderen zouden de stammen van hun schors ontdoen en die naar de "schurssemeulen" brengen; het product zou bij de leerlooiers afzet vinden.

Nog anderen zouden de stammen tot planken en "bert" zagen. Voorwaar geen licht karwei als je bedenkt dat dit de dwangarbeid was waarmee men in die dagen de boeven strafte in het "rasphuis" van Amsterdam. De zeilschepen van de V.O.C. zijn uit veel "blood, sweat and tears" ontstaan.

Sommige bospartijen werden elsten genoemd: daar groeide het hakhout, dat enkel op geregelde tijden gekapt mocht worden, als het tot een welbepaalde dikte en lengte uitgegroeid was. Hier haalde men de bundels rijshout voor de bakkersovens en de "fagoten" om de sleuven in het wegdek van de onverharde wegen mee op te vullen, nadat de wagens en karren er diepe sporen in achtergelaten hadden. Ook stelen voor borstels en allerlei "allaam" voor land- en tuinbouw werden met dit materiaal vervaardigd.

Omdat de houtwinning in al zijn aspecten zo levensnoodzakelijk was, werd de bosbouw aan strenge regels onderworpen: hout is een natuurlijk product en iedere bewerking die de groei zou kunnen belemmeren of stoppen diende voorkomen te worden.

Via de inventaris van geschiedkundige bronnen van Poperinge en omstreken van Franz Denys ¹ kwamen we op het spoor van een proces dat in het RAG bewaard wordt. Het betreft ² een geschil tussen *Jonckheer* Cristiaen Boudens, heer van Capelle te Poele, *heeschere* vs. den *Eerweerdighen* heere Prelaet scoolsters vande Duinen, *verweerdere*. Eind 1605 had de vader van Chr. Boudens in pachte genomen van den heere Prelaet van dien tyden alle d'elsten ³ ofte Bosschen t'voorseyde clooster competerende Inde prochie van Westvleteren ende daerontrent en zijn broer Pieter had in 1616 de pacht verlengd. In de pachtbrief stond ghestipuleert (..) niet te hauwen eenighe roonaers ⁴, zijnde plantsoenen van xxx Jaeren ofte daerontrent overbleven zynde van drie soo vier hauwen, ghedestineert om boomen te worden (..) , wordt voorts ghestipuleert gheene winter noch zomer zaylinghen noch eenich ghestoelte af te hauwen (..) ende te laeten staen alle Inckele zaeylinghen opde Eversaemse maeten, te weten van thien duymen dicke (..) naer costuime (..) Inde ontblootynghe vande bosschen onderhouden. De heer van Poelcapelle vindt dat zijn familie abusivelick beschuldigd wordt van verkeerd bosbeheer. Er worden

¹ Denys, Franz, Archief over Poperinge en omliggende gemeenten, uitgegeven als "Croonestucken" n° 9, Vrienden van het Poperings Archief V.Z.W., 1988. Dit werkje is een poging tot inventarisatie van de stukken over Poperinge en omliggende gemeenten (ook over de "schreve") die niet in ons Stadsarchief (SAP), maar wel in Brussel (Algemeen Rijksarchief), Brugge en Gent (Rijksarchief) of Rijsel (Archives départementales du Nord) te vinden zijn.

² Berust in het Rijksarchief Gent (Geraard De Duivelsteen, vlakbij de Sint-Baafskathedraal) in het fonds "Raad van Vlaanderen", onder het nummer 10309.

³ ofte taillebosschen.

⁴ ofte jonghe boomen.

verschillende getuigen verhoord, o.a. Jan Vanden Berghe f Maillaert, bailliu van thoflant ende woonende tot Westvleteren

En de reglementen in verband met het bosbeheer worden nog eens tegen het licht gehouden:

Ordonnancie vut ghesonden tot beter bewaerenesse ende onderhout vande busschen deser Casselrie

Alsoo mijnheeren vander wet der Stede ende Casselrie van Veurne ten vullen gheinformeert zijn vande menichvuldighe excessen ende disordre dieder ghebuert zijn ende noch daeghelicx ghebueren Inde busschen ende elsten deser Casselrie (,) zoo hebben zy omme ende Inne te remedieren ende tot beter bewaerenisse ende onderhoudt vande selve busschen ende elsten⁵ ghearresteert ende ghedecreteert vande selve busschen de poincten ende artikelen hier naer volghende, Ordonnerende an een en yghelick hem daernaer te reulieren

1/ Alvooren dat niemant hem en vervoordere⁶ te hauwen ofte doen hauwen eenighe elsten zonder daer anne thebben coop (,) heure ofte eenighe ander accort Jeghens den proprietaris ofte de gonne dies machtich zynde (,) opde boete van LX £ p (,) boven arbitraire correctie⁷ disscretie vande wet ende ande partye⁸ gheinteresseerde haeren schaede te betaelen by abuse, naemelick dat een velder⁹ conde betooghen coop thebben over eenighe partye daerby ofte neffens Ligghende ende dat hy ofte zyne wercklieden ghefaelt waeren van hauwen (;) in dat gheval zal alleene ghestaen met partie te betaelen zulcx hij alsoo ghedauwen heeft te zegghen van Lieden hemlieden dies verstaende ende daertoe noch boeten Jeghens den heere XL £ p

2/ Soo wye yemant houdt ofte schorsse es ontvrempdende vuyt eenighe elsten tzy ghepeelt ofte onghepeelt (,) zoo wanneer tzelve bevonden ende gheverifiert wert, zullen dannof ghestraft wesen als dieven ende niet min partie gheinteresseerde yemant In flagranti¹⁰ ende ter platse vijndende ende nochtans gheen officier ter handt hebbende, zal hem vermooghen op zyn auctoriteyt¹¹ selve saysieren¹² ende daer naer doen over leveren daer tbehoort omme met kennesse van zaeken daerup gheoordeelt te worden

⁵ Elst: een bosch van elzen hout in tronken of struiken.

⁶ Zich vervo(o)rden: het aandurven, de vrijheid nemen.

⁷ Arbitraire correctie: Volgens het Nederlandsch placcaat- en rechtskundig woordenboek: "als naar bevind en omstandigheden van zaken zal geoordeeld worden te behooren". Misschien wat duidelijker met een modern voorbeeld: zoals de arbiter tijdens een voetbalmatch – ad hoc/voor dat geval in het bijzonder – onmiddellijk een sanctie moet uitspreken: rode of gele kaart?

⁸ Partie: een van de twee partijen in een proces/een geschil.

⁹ Hij die velt: die bomen omhakt.

¹⁰ In flagranti: flagrante delicto: op heterdaad.

¹¹ Op eigen gezag; in dit geval omdat er geen (aangestelde/ gemachtigde) wetsdienaar ter plaatse is.

¹² Fr. saisir: grijpen, vangen; hier: aanhouden, in de kraag vatten.

3/ Niemandt hem en *vervoordere* te hauwen vuyt de lieden elsten eenighe eschoudt, werfhoudt¹³ ofte andere niet meer om snesen (?) te maecken als anderssints ofte oock eenighe deckcroeden (,) fagoot wissen, ovenstaecken (,) tuunstaecken¹⁴ ofte eenich ander stophout zoodanich tselve zij (,) op de boete van X £ p (,) boven partie haer schaede te betaelen ende arbitrairelick ghecorrigeert te worden.

4/ Wordt oock *verboden* eenighe bezems te maecken ofte snyden opde *verbeurte vande selve* besems ende boete van iij £ p, zoo dicwils tzelve bevonden wert (,) ten waere datter drie ofte vier oude Lieden In elcke prochie consent cregghen omme besems te maecken *ende* die alsoo consent creeghen, en zullen niet mooghen eenigh berck snyden dan met eenen zekel zonder eenich hammes¹⁵ te bussche te draeghen (,) opde *verbuerte vande selve* hammessen ende boeten Jegghens den heeren vj £ p (;) nochte en zullen de selve bezems niet meer *vermooghen* te bynden met eenich werfhoudt maer *alleenelick* met bramen (,) opde *verbuerte vande selve* (,) ende boete alsvooren (,) boven partie haer Interest¹⁶ te betaelen

Zoo wie te bussche gaet omme drooghe houdt te *vergaederen*, zal niet *vermooghen* neemen eenich houdt Ligghende Inde schoote elsten vanden Lesten Jaere (,) tot kersmesse ghepasseert wordt¹⁷, zonder dat yemant nochtans oock naer kersmesse zal vermoghen eenich plantsoen ofte eenich ghebonden houdt wegh te draeghen (,) op de boete elck point van vj £ *parisis* (,) boven schaede ende Interest alsvooren

5/ Niemandt en *vervoordere* te maecken eenighe nieuwe wegghen ofte dreven door d'elsten ofte *verbullen*¹⁸ eenighe opghedolfven dummen (?) opde boete van thien ponden *parisis*, nemaer elsten niet palende aen eenighe ordinaire buschdreden ofte aen straeten (,) zullen elckander moeten vutwegh leveren (,) behoudens schaede doende (,) schaede betaelende (,) schimp¹⁹ *ende* fraulde²⁰ gheweirt

6/ *Verbiedende* voorts af te cappen eenighe oude coenders²¹ maeckende ghescheet van elsten (,) op de boete van xx £ p boven arbitraire correctie

¹³ Werfhout: soort wilg; vb. het gebogen hout van de pik.

¹⁴ Tuin: heg, omheining, haag, vooral tot afsluiting van landerijen en niet zozeer van doornstruiken gegroeid, maar met staken en daaromheen met teen gevlochten scherpe voorwerpen gemaakt, waardoor het moeilijker werd er over te klimmen; "men steect eerst staken in die aerde ende daer vlechtmen gharden omme"

Bekend is de tuin te Iperen, het staketsel en de verdedigingswerken aldaer, die onder de hooge bescherming van O.L.Vrouwe (in den Tune, Beatae Mariae de Sepi) gewichtige diensten bewezen had aan de bewoners der stad in hunne overwinning na het beleg door de Engelsen in 1384. Ter herinnering aan dit heuglijk feit werd jaarlijks op 8 aug. den Tuindach gevierd (o.a. met een processie).

Verwijs & Verdam Middelnederlandsch Woordenboek VIII p 786-788.

Deze uitleg wordt echter in vraag gesteld door onze erudiete vriend Henri Vandenberghe. Volgens hem gaat het eerder om een toespeling op het Hooglied, waarin er wordt gesproken over de tuin van de geliefden (cfr. Notre Dame de la Treille in Rijsel).

¹⁵ Hakmes.

¹⁶ Interest: schade.

¹⁷ Tot na Kerstmis.

¹⁸ Bul of bol: De schacht van eenen boom, het deel van eenen boom van aan de wortels tot aan de kroon, 'tzij de boom nog groeit, 'tzy hij geveld is.

"Een zager op zijn bul

Heeft geern (*gaarne*) zijn glas vul" De Bo: Westvlaams Idioticon

¹⁹ Schimp: misleiding, bedrog.

²⁰ Fraulde: fraude, bedrog.

²¹ Koene: Boomen die in openbare venduur verkocht worden, zijn geteekend met een cijfergetal dat in eene ontschorste vlek gekorven is: deze vlek met het merkteken heet eene keerne.

Misschien bedoelt men hier oude gemerkte bomen die men liet staan als grenspaal.

7/ Noch oock te maecken nieuwe coenders Int Ghescheet²² vande selve elsten (,) ne waere met op rouppyinghe vande Ieghenlanders²³ (,) op de boete van x £ p ende sulcke ghemaecte coenders van onweerden

8/ Niemandt en vermach syn peerden (,) coyen²⁴, calveren ofte schaepen te Laeten Loopen te bussche, tzij gheherdert ofte ongheherdert (,) In wat elsten dat zy syn vutghesteken (,) In boombusschen (,) op de boete te weten van elck peert vj £ p (,) van elcke koe iij £ p (,) van elck calf van twee jaeren XL *schellen parisis*, van elck Jaerlynck²⁵ xx s p ende van elck schaep x s p ; hier af wert elck vangher In syn schaede

9/ Elck persoon tsy Clooster ofte particulier (,) zal vermooghen te stellen een bussch bewaerder die wettelyck Inden eede ghestelt sal wesen, den welcken yemant vyndende misdoende Inde elsten van zyne meesters (,) zal dannof moghen calaigne maecken²⁶ ende deselven daer naer over brynghen daer tbehoort

10/ Welcken bewaerder alle de voorseyde excessen ter causen van welcke boete ghestelt es tot xij £ p ende van daer over an partie zal moghen geven In deelynghe van eede , ende Int regart vande Officieren zelve sullen zij In conformiteyte vande ordonnantien van mijn heeren vanden Raede in Vlaenderen vanden Jaere 1548 aengaende heurlieden exploicten ter cause vande voorseyde contraventie, daerby gheroert (?) ende de boeten daeranne clevende (,) ghelooft zyn op heurlieden eedt zonder ander preuve te moeten doene

11/ Alle personen hebbende eenighe dammen ofte hecken staende neffens de busschen daer gheen ordinaire passage es ligghende, zullen de selve weeren²⁷ metsgaeters de gaeten behoorelick op delfven ende stoppen (,) opde boete van iij £ p newaere zy consten betooghen thebben ter contrarie

12/ Zoo wij eenighe busschen coopt omme te vellen ten eersten naerstcommenden Jaere, wert ghehouden die te vellen In behoorelick fansoene (,) namentlick de taillie alle ghestrecken ende ghemaect in houtte voor paesschen Int selve Jaer ende de plantsoenen van thien dummen opperwaert voor Aougst Int selve Jaer ende moet graelick (?) alle thoudt gheweirt zyn vut de voorseyde elsten voor texpireren²⁸ vanden voorseyden maent van aougst, alles op de verbeurte vande houtte (,) dheen helft ten proffycyte vanden heere ende dander helft vanden grondenaere (,) bovendien te betaelen schaede alsvooren

13/ Elck busschhauwer coopende busschen omme te hauwen en zal gheen plantsoenen vermoeghen hauwen minder dan thien duymen blyfvens, ter hoochde van vier voeten als de schorsse gheweirt wort (,) op de boete van x s p van elck plantsoen boven te refonderen de schaede alsvooren

²² Geschee(d)t: scheidslijn, grens.

²³ Omwonenden (Doet denken aan het verkeersbord met de potsierlijke omschrijving "Enkel aangelanden"/"Sauf riverains").

²⁴ Koeien.

²⁵ Jaarling: kalf van 1 jaar oud.

²⁶ Aangeven, aan de kaak stellen.

Calengieren: den overtreder eener wet of verordening aanzeggen, dat men tegen hem klacht indient bij de overheid (om proces-verbaal op te maken).

²⁷ Weren, weiren: wegnemen, verwijderen.

²⁸ Voor t'expireren: voor het verstrijken.

14/ En salmen oock gheen eeckzaet moghen hauwen ten waere datter te veele stonden ofte datter up eenen block meer stonden dan drie ofte viere (,) In welck gheval zullen vermooghen te hauwen de gonne minst bequaem zijnde omme plantsoen te queecken (,) op de boete van vj £ p

15/ De buschhauwers eenighe busschen hauwende palende an eenighe straeten (,) zullen ghehouden worden de selve tjaer als zy die vellen (,) oncost den vercooper (,) behoorelick te vermaecken ende zuveren de beken daerneffens loopende of waert niet specialick besproken ende soo verre ter causen van dies eenighe boete viele (,) zal commen tot laste vande voorseyde busschhauwers ofte coopers (,) den officier In syn gheheel deselve boete opden vercooper ofte cooper te verhaelen tzynder optie

16/ Voorts dat gheene wercklieden werkende Inde voorseyde elsten ofte busschen huerlieden en vervoorderen eenighe vrechten houdt met heurlieden naer huus te draeghen (,) dan savonts mede draeghende een vrecht drooghe houdt ende niet anders (,) op arbitraire correctie alsvooren (.)

Actum in camer desen xx^{en} meye 1627 (;) vutgheson den In kerckghebode tsondaechs den xxx^{en} may 1627

Accordeert met doriginele ordonnantie naer collatie (?)

Toorconden als greffier
Vander Lynde

Langzagers verrichtten een hels karwei, zoals te zien is in het Vasa-museum, in Stockholm (eigen foto)

Schuppenier

Sommige ontdekkingen lijken op een eureka, een verrasende aha-ervaring, andere verwekken schaamrood. Dan halen we verontschuldigen en alibi's boven. We proberen ons dan te verstoppen achter het feit dat we al zoveel namen materiaal hebben, dat een exhaustieve lijst onmogelijk is.

Bij de schuppenier gaan we uit van het feit dat alle nieuwe koloniale of splinternieuwe waren van eigen bodem een aanwinst zijn.

Daarom uw aandacht voor een error in onze Toponiemen.

We zochten onlangs naar Katspil 't. En dat vinden we ook, maar met de verwijzing naar Het Catspel. Wat blijkt nu dat daar niets te vinden is. Bij nader inzien zijn de gegevens wel ingelast bij Kattespel. (pg 308). Deze topo staat er in, maar niet op zijn plaats.

De Clinckeboombrigghe wordt genoteerd in SAP 124 (1598-1599). Nicolaes LEONARD krijgt als saghene de betaling van 40 sh. p. voor het zagen van een boom voor die brug. Deze topo is niet te vinden bij de letter 'C', noch bij de letter 'K'.

De Rooselaerebilck vinden we in recentere bronnen (Doos 201.8 Watou).

In SAP 379, 263v° lezen we over de letsten iver. Deze locatie is gesitueerd naast de stede magazijnen op de Overdam (Boeschepestraat). Dit patrimonium wordt verkocht aan Hans Charles DELAHEYE door Jan Baptist VAN MECHELEN en Eleonora PERMEKE.

We ontdekten een fout, die we ook nog hebben gemaakt in het verleden. Uit de parochieregisters vonden we dat een bepaald persoon Judoca heette. Deze naam kwam meerdere keren voor als *echtgenote van*. Er was echter een geboorte akte waar de moeder Syncken heette Was die nu tussendoor gewisseld van partner? We vertaalden de Vlaamse naam Syncken met Franchyne. Sorry maar dat was verkeerd. Het gaat duidelijk om Jossyne in het Latijn Judoca.

Meteen kwam een andere voornaam in het vizier. Gillis is in het Latijn Egidius.

En weet je dat Vaast eigenlijk ook Gaston is.

Het is maar dat je 't weet.

Nobody is perfect.

V A R I A

ABONNEMENTEN

Een abonnement op Sappig bevat 2 nummers per jaargang, samen ongeveer 80 pagina's.

Een abonnement kan u bekomen door een eenvoudige overschrijving.

De abonnementsvoorwaarden voor onze negende jaargang zijn:

Abonnementen België:

10,00 euro overschrijven op rek. 738-0059162-14, t.a.v. De Vrienden van het Poperings Archief vzw, Vlamertingseweg 8, 8970 Poperinge (Reningelst), met vermelding van "Tijdschrift SAPPIG – lidgeld 2012".

Abonnementen buitenland:

15 euro overschrijven op BE94 7380 0591 6214, BIC nummer is: KREDBEBB, t.a.v. De Vrienden van het Poperings Archief vzw, Vlamertingseweg 8, 8970 Poperinge (Reningelst), met vermelding van "Tijdschrift SAPPIG – lidgeld 2012".

ARTIKELS

Geabonneerden kunnen bijdragen aan het succes van deze publicatie.

Hebt u een idee om dit verzamelwerkje nog interessanter te maken, of wil u uw eigen kwartierstaat gepubliceerd zien, dan kan u bij ons terecht.

De redactie zou het wel op prijs stellen dat u uw artikel op CD-rom plaatst, opgemaakt in Word of Open Office, met een bijgevoegde uitprint.

Gelieve de eventuele illustraties in JPG- of TIFF-formaat te bezorgen. U kan uw artikel ook zenden naar:

vpa.sappig@gmail.com

De auteurs en niet de uitgever zijn verantwoordelijk voor hun bijdragen en eventuele illustraties.

VRAAG & ANTWOORD

Hebt u vragen of opmerkingen i.v.m. met ons tijdschrift, genealogie of geschiedenis in het algemeen.

Stuur uw vraag en adres door via e-mail of post.

Wij publiceren uw vraag graag in ons tijdschrift.

AGENDA

Lessen oudschrift 2011

AGENDA

• dinsdag 06 september 2011: om 20 uur,
Stadsarchief Poperinge, les oudschrift.

• dinsdag 04 oktober 2011: om 20 uur,
Stadsarchief Poperinge, les oudschrift.

• dinsdag 08 (!) november 2011: om 20 uur,
Stadsarchief Poperinge, les oudschrift.

WIE ZICH GEROEPEN VOELT VOOR HET KLASSEREN VAN DE DOODSBRIEVEN

NOTEER A.U.B. 26/12-27/12

Lessen oudschrift 2012

AGENDA

• dinsdag 07 februari 2012: om 20 uur,
Stadsarchief Poperinge, les oudschrift.

• dinsdag 06 maart 2012: om 20 uur,
Stadsarchief Poperinge, les oudschrift.

• dinsdag 03 April 2012: om 20 uur,
Stadsarchief Poperinge, les oudschrift.

• dinsdag 08 mei 2012: om 20 uur,
Stadsarchief Poperinge, les oudschrift.

• dinsdag 05 juni 2012: om 20 uur,
Stadsarchief Poperinge, les oudschrift.

• dinsdag 04 september 2012: om 20 uur,
Stadsarchief Poperinge, les oudschrift.

Website statistieken

Maand	Unieke bezoekers	Aantal bezoeken
juni 2011	392	752
juli 2011	334	835
aug. 2011	396	861

Maand	Pagina's	Hits
juni 2011	29723	154862
juli 2011	26100	159802
aug. 2011	26248	151588

Ruim 1/4 van de bezoekers blijft meer dan een halfuur op onze site. Meer dan 16gb aan transacties per maand. Goed hé !